

Sledi Tačk pomagačk

18 Psi nam ves čas
nekaj govorijo
Nika Bergant

6 Preventiva je boljša
kot kurativa
Jana Gams

13 Vpliv vodnikov, uporabnika
in okolja na delo
terapevtskega psa
Karmen Zahariaš

Glavna urednica: Maja Kuhar
Odgovorna urednica: Dušanka Prelec Premate
Uredniški odbor: Branka Hobič, Mateja Jurič, Mojka Mehora Lavrič,
Matjaž Reisner, Sanja Repše
Lektorica: Monika Kovačič
Oblikovanje: Tisa Praprotnik
Fotografije: Maja Lesar - ML. Photography, arhiv Društva Tačke pomagačke,
osebni arhiv
Tisk: Tiskarna Present
Naklada: 950 izvodov

Osnovni podatki društva:

Društvo je vpisano v PRS, dne 6. 8. 2007, pod št.: 317-102-03-8770/2007.
ID društva: 2198754
Davčna številka: SI 82939896
IBAN: SI56 0202 7025 6690 427
Sedež društva: Ulica Gledališča BTC 6, 1000 Ljubljana

Status:

Humanitarna organizacija, odločba R Slovenije Ministrstva za zdravje, št.: 093-63/2008-7, z dne 12. 8. 2009, oznaka razvida HO pri MZ: HO-SD 052.
Društvo, ki deluje v javnem interesu na področju zdravstvenega varstva, ugotovljena odločba R Slovenije Ministrstva za zdravje, št. 093-37/2005, z dne 2.6.2015.

Tačke pomagačke na spletu:

www.tackepomagacke.si

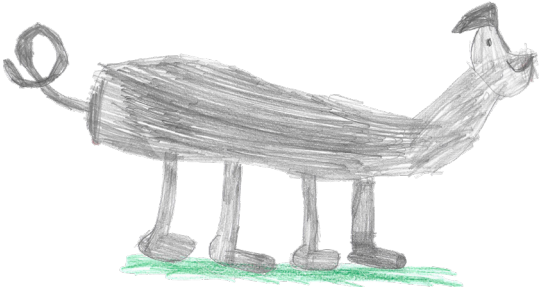
info@tackepomagacke.si

www.facebook.com/tackepomagacke

www.instagram.com/tacke_pomagacke

Kazalo

2	Uvodnik Maja Kuhar	
4	Sprejemanja in spreminjanja Dušanka Prelec Premate	
6	Preventiva je boljša kot kurativa, zlasti pri težavah gibalnega sistema Jana Gams	
11	Tudi v muzejih Tačke puščajo sledi Barbara Horvatin	
13	Vpliv vodnika, uporabnikov in okolja do terapijskega psa Karmen Zahariaš	
18	Psi nam ves čas nekaj govorijo Nika Bergant	
22	Kako sem svojo rešenko pripravila na šolanje za terapijskega psa ... in kaj bi storila drugače Adela Premate	
26	Terapevtski pes pri urah dodatne strokovne pomoči Helena Kokot	
30	Predstavitve dolenjske podružnice Tačk pomagačk Marinka Srebernjak	
33	Masaža terapijskega psa Branka Hobič	
36	Priprava ustanove na obisk terapijskega para Aleksandra Sedevčič	
40	V spomin	
42	Znanstvena literatura na temo terapije s pomočjo psov	
44	Veterinarske ambulante in centri	
46	Zahvala	

Maja Kuhar, glavna urednica

Drage bralke, dragi bralci!

še nedolgo nazaj je pri šolanju psov prevladovalo mnenje, da naj bi pes za vsako ceno ubogal želje lastnika, četudi je bilo treba pri tem uporabiti silo. Na srečo se časi spreminjajo. Z razvojem družbe in širjenjem kinoloških obzorij se pogled na pse kot naše družabnike spreminja. Vedno več je ozaveščanja o prepoznavanju pasje govornice. Tudi pri našem delu je pomembno, da terapevtske pse opazujemo: kdaj so sproščeni, veseli ali pa morda kažejo znake neugodja, stiske. V vsakem danem trenutku bodimo zagovorniki svojih psov, upoštevajmo njihovo počutje in jih umaknimo iz njim stresne situacije.

Člani društva smo počaščeni, da smo že bili deležni predavanj strokovnjakinj na področju pasje govornice in dobrobiti, da so svoje znanje strnile tudi v prispevkih v pričujoči številki revije. Kot pri ljudeh je tudi pri psih razpoloženje neločljivo povezano s fizičnim stanjem. Tudi psi imajo kdaj slab dan in nam težje povedo, če jih kaj boli. V reviji lahko med drugim beremo tudi o prednostih masaže psov ter o skrbi za zdrav gibalni sistem psov.

Razsežnosti pasjih čutil so neverjetne in težko si predstavljamo, kako psi dojemajo naš svet, prežet z zanje nenaravnimi pravili. Upoštevajmo individualne lastnosti vsakega psa in poskušajmo v našem svetu kar najbolje poudariti njihove zmožnosti, četudi to ni vedno v skladu z našimi pričakovanji. Le z obojestranskim spoštovanjem lahko zgradimo kvaliteten in trden odnos z našimi štirinožci.

Psi nam sporočajo marsikaj, naučimo se jim prisluhniti!

Dušanka Prelec Premate, predsednica društva

Sprejemanja in spreminjanja

Društvo Tačke pomagačke raste – vsa leta in na vseh področjih delovanja. Žal naše ljube tačkaste prijatelje tudi izgubimo, kar v naših srcih pusti tako žalost kot tudi zavedanje, da smo z njim dosegali pomembne mejnike tako na področju terapevtskih dejavnosti kot na osebnostni ravni.

Kot prostovoljci, ki delujemo v svojem prostem času, se zavedamo pomena, ki ga naši kužki prinesejo predvsem ranljivim skupinam. S terapevtskim psom dvignemo kakovost življenja posameznika, ki se (spet) počuti sprejet, aktiven, zaželen. S tem pripomoremo k večji posameznikovi želji po vključevanju v različne dejavnosti, kratkoročno pa k boljšemu počutju in pozitivnemu sprejemanju svojega stanja.

Hkrati pa vodniki terapevtskih psov močno bogatimo tudi sebe. Doživljamo raznovrstne situacije in ob mnogih se nam zarosijo oči. Naučimo se sprejemati različnosti. Naučimo se raznovrstnih oblik komunikacije. Naučimo se, da je pomoč sočloveku ali živalim neprecenljiva vrednota. Naši kužki brez zadržkov sprejemajo vsakega, ki ima odprto srce. Brez prisiljenega ali narejenega vedenja. Ravno zato je delo terapevtskih psov tako učinkovito. Kužka ne zanima, iz kakšnih okoliščin posameznik izhaja, in ga sprejema takega, kot je. Iz te neposredne in velike pasje ljubezni se ljudje lahko veliko naučimo.

Tačke pomagačke vedno pogumno korakamo v prihodnost. V letu 2024 smo prenovili sistem naših izobraževanj. Zelo smo veseli, da se je letos prijavilo veliko novih kandidatov in jih je več kot 20 uspešno opravilo testiranje. Za njih smo pripravili tudi kinološke vaje za kužke, ki so jih lahko vadili v domačem okolju in se pripravili na opravljanje pripravniških ur.

Ponosni smo, da smo bili kot NVO s programom premagovanja strahu pred psom sprejeti na mednarodno platformo zbiranja donacij. Vsak prispevek šteje in nas približa k uporabnikom.

GlobalGiving QR koda:

V društvu Tačke pomagačke od leta 2010 izvajamo licenčni program R.E.A.D., Intermountain Therapy Animals pa nam je v maju podelilo ekskluzivno pravico izvajanja in izobraževanja za program R.E.A.D. na področju Republike Slovenije.

Prav tako narašča število ustanov, s katerimi sodelujemo, saj jih je že krepko čez sto. V letu 2023 smo v DSO, varstveno delovnih centrih, klinikah, vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, fakultetah, zavodih, knjižnicah, društvih, na prireditvah in druženjih opravili 2851,5 prostovoljskih ur. Če tem uram prištejemo še priprave na posamezno uro, operativno in strokovno delo v društvu in organizacijo izobra-

ževanj, presežemo število 13.200 ur.

Hvaležni smo našim sponzorjem, našim donatorjem, vsem, ki prispevate k delovanju društva. Hvaležni smo odličnim predavateljem na naših izobraževanjih. Hvaležni smo terapevtskim in pripravniškim parom, ki so in bodo puščali neizbrisljive sledi in s tem bogatili sebe, uporabnike in družbo.

Rad hodim na tačke pomagačke, ker sem
tad v družbi, ki tako posluša.
Zdaj pa tudiraje berem, saj mi tam pomagajo
x knjigam. Na koncu, če ostane kaj časa,
se lahko igram s kužkom Jakobom.
Vredno je poskusiti, priporočam tudi vam!

Jakob, 9let

Jana Gams, dr. vet. med., CCRP (Certified Canine Rehabilitation Practitioner);

inštruktorica in aktivna tekmovalka v agility-ju in FCI Obediencu.
Dogs4motion, veterinarska rehabilitacija in športna medicina psov.

Foto: osebni arhiv

Preventiva je boljša kot kurativa

Zlasti pri težavah gibalnega sistema

Za zagotavljanje dobrega telesnega počutja in funkcionalnosti živali, je skrb za zdravje gibalnega sistema našega psa, njegovo primerno kondicijo ter ustrezno telesno težo, izjemnega pomena. To je najpomembnejši korak k preventivi pred bolečinami.

Ko pogledamo pasje telo v celoti, je najverjetneje prva razlika, ki jo opazimo v primerjavi s človekom, to, da psi stojijo na štirih nogah. Zato se pri štirinožnih živalih pojavijo tudi bistvene razlike v sami razporeditvi teže in vlogi posameznih delov telesa. Tako je sprednji del telesa, ki nosi kar 60 % telesne teže psa, odgovoren za stabilnost in oporo. Sprednje noge tudi absorbirajo sile, ki se pojavijo ob doskokih z višine, pri hoji po hribu navzdol ter ustavljanju. Zadnji del psa pa je predvsem odgovoren za pogon, odziv ob skoku ter za gibanje navkreber. V kolikor se pes spopada z bolečinami ali težavami (bodisi v sklepih, okostju, mišicah, kitah, vezeh ali drugih veznih tkivih), se tako neizogibno okrnijo oziroma spremenijo tudi vloge različnih predelov pasjega telesa, s tem pa zmanjšajo funkcionalnost živali. Pes z bolečinami v komolcih ne bo več sposoben hoje po hribu navzdol brez bolečih posledic, pes z bolečinami v kolkih pa se bo le s težavo odrinil ob skoku v avto.

Da pa lahko psu zagotovimo dobro telesno počutje, je pomembno, da znamo prepoznati morebitne zgodnje znake zmanjšanih sposobnosti ali bolečin.

Psi so čuteča bitja. Čeprav nam z besedami ne znajo povedati, nam svojo bole-

čino lahko izrazijo različno – le opazovati jih moramo. Lastniki smo namreč tisti, ki z njimi živimo, jih poznamo, opazujemo in se tudi odločimo za ukrepanje, ko zaznamo, da naš kuža potrebuje pomoč veterinarja. Zgodnje prepoznavanje bolečine, še preden postane hudo izrazita, nam bo omogočilo pravočasno ukrepanje, s tem pa izboljšanje rezultata zdravljenja in zagotavljanje kakovosti življenja našega psa.

Bolečino, ki jo čutijo psi, vsekakor lahko primerjamo s tem, kar čutimo mi, ko nas boli določen del telesa. Vsekakor pa so psi vseeno vzdržljivejši in imajo praviloma višji prag bolečine, še zlasti kadar gre za dejavnosti, kjer je prisoten tudi nagon in pa adrenalin (na primer igra, raziskovanje okolice ali pa športna dejavnost).

V grobem lahko bolečino razdelimo na akutno in kronično.

Akutna bolečina je tista, ki jo običajno lahko prepoznamo, saj nam psi znake dokaj jasno pokažejo (na primer ob zlomu kosti ali pri raztrgani mišici). Psi običajno vokalizirajo (cvilijo, tulijo), očitno šepajo ali celo ne obremenjujejo okončine. V primeru sistemskih težav je lahko prisotna tudi apatičnost, neješčnost ali celo povišana telesna temperatura.

Težje pa je prepoznavanje znakov **kroničnih bolečin**, ki trajajo dlje časa, saj se psi na določen nivo bolečine postopoma navadijo, ob tem pa kažejo zelo subtilne, minimalne znake, ki jih lahko hitro spregledamo. A nenehne kronične bolečine za psa vsekakor predstavljajo stres, ki na

dolgi rok zmanjšujejo njegovo kakovost življenja.

Znaki, ki nam že lahko nakažejo, da se naš štirinožec morda spopada z bolečinami, so:

Spremembe v obnašanju: Pes, ki je bil prej družaben, se lahko začne umikati, išče mirnejše kotičke ali ima težave pri iskanju udobnega položaja za počitek. Pojavi se lahko tudi večja reaktivnost ali celo agresivnost, lizanje bolečih predelov telesa ter nelagodje ob dotiku. Opazimo obotavljanje pred skoki ali vzpenjanjem po stopnicah, zmanjšanje pretegovanja in valjanja po hrbtu ter izogibanje sedečemu ali dlje časa trajajočemu stoječemu položaju. Če se pes obotavlja pri izvajanju vaj, ki jih je prej rad izvajal, je lahko tudi to znak bolečine.

Spremembe v držbi telesa: Zdrav, vitelen pes je sposoben vzdrževati ravno držo hrbtenice, pokončno glavo, prednje noge ima stabilno postavljene pod trup, zadnje

dobro omišičene noge pa so za linijo medenice. Psa z bolečinami lahko prepoznamo po izbočenem ali usločenem hrbtu, spuščeni držbi glave ali repa (pri psih, ki sicer rep nosijo visoko) in neenakomerno držo okončin (pes tačko na eni strani postavlja drugače kot na drugi). Tačke so lahko postavljene tudi bolj na široko ali navznoter, zadnje noge pa bolj pod trebuh. Zaznamo lahko tudi, da se naš kuža težje dvigne iz sedečega ali ležečega položaja.

Spremembe v dejavnosti psa: Pes, ki ima bolečine, se pogosto umiri – na sprehodih hodi počasneje, manj raziskuje in več vohlja. Pri delu in športu lahko nenadna izguba osredotočenosti, izogibanje oviram ali nalogam nakazujeta na prisotnost prikritih bolečin.

Na bolečine moramo pomisliti tudi, če opazimo kakršnokoli šepanje – četudi le v določenih trenutkih, na primer zjutraj ali po počitku. Občasno šepanje, ki se pojavi

le prvih nekaj korakov po počitku, nato pa izzveni, je namreč zelo značilno za degenerativna obolenja sklepov in poškodbe tetiv.

Kdaj je čas, da ukrepamo? Vsak izmed prej naštetih znakov je že lahko tehten razlog, da psu omogočimo pregled pri veterinarju, četudi le preventivni. Ob ugotovljeni težavi gibalnega sistema bomo lahko pri strokovnjaku nadaljevali z ustrezno diagnostiko in zdravljenjem. K izboljšanju zdravljenja poškodb gibalnega sistema in povrnitvi funkcionalnosti zelo pripomore fizioterapija, kjer celostno pristopimo k izboljšanju regeneracije v poškodovanih delih telesa, lajšanju bolečin, izboljševanju telesnega počutja, in povračilu gibalnih sposobnosti. Lahko pa psu pomagamo tudi s kiropraktiko, akupunkturo. Na dolgi rok pa je pomembna tudi splošna skrb za vitalnost našega psa z ustrezno prehrano in primernim gibanjem.

Poskrbimo za primerne dejavnosti

Ker je preventiva vsekakor boljša kot kurativa, se bomo v nadaljevanju posvetili možnostim, kako lahko kar najbolje poskrbimo za zdravje gibalnega sistema našega psa.

Redno gibanje naj bo osnova za zagotavljanje primerne telesne kondicije: "Zdrav duh v zdravem telesu!" Ob tem je treba poudariti, da naj bo gibanje ustrezno prilagojeno stanju našega psa (starosti, morebitnim preteklim ali trenutnim težavam, navsezadnje tudi pasmi). Psa z znanimi težavami v hrbtenici tako ne peljimo na dolg hribolazniški pohod, temveč raje po ravnem; pri psu s težavami v sklepih pa se izognimo prekomernim obremenitvam (teku za žogico, skokom ...).

Nekatere dejavnosti lahko tudi pri sicer zdravih psih potencialno puščajo negativne posledice. Metanje in lovljenje žog

je ena izmed takih dejavnosti, s katero si marsikateri lastnik rad popestri sprehod, vendar ob tem morda niti ne pomisli na možne nevarnosti. Ne le da je tovrstna dejavnost lahko nevarna za pasje okončine, ampak so zlasti na udaru vezi prstov, zapestij, kolen in tetive mišic. Poleg tega velika večina ljubiteljev metanja žogic pozablja na ustrezno ogrevanje psa pred in na ohlajanje po dejavnosti, kar poleg ponavljajočih obremenitev na gibalni sistem, še poveča možnosti tveganja za nastanek poškodb ali razvoj težav z gibalnim sistemom na dolgi rok. Zato naslednjič, ko v roki držimo žogo, ki jo naš kuža nestrpno pričakuje, izberimo raje kakšno izmed ustrežnejših alternativ: žogico psu vrzimo ali skrijmo tako, da jo poišče z uporabo nosu, ali pa se preizkusimo v igri vlečenja z žogico z ročajem.

Pomembno je tudi, da pasje telo na dejavnost ustrezno pripravimo. Pred intenzivnejšo igro ali športom namenimo vsaj 5 do 10 minut postopnemu višanju intenzivnosti gibanja: odpravimo se na krajši sprehod na povodcu in dodajmo vajo (sprememba položajev – sedi/prostor/stoj, osmica med nogami ipd). Tako bomo ves telesni sistem psa ustrezno ogreli, pripravili na prihajajočo dejavnost ter zmanjšali možnost nastanka poškodb.

Ob koncu dejavnosti je prav tako pomembno, da pes še 5 do 10 minut ostane v gibanju (najbolje s sprehodom na povodcu), s čimer bomo poskrbeli za postopno ohlajanje tkiv, telesu omogočili boljšo regeneracijo in pripravljenost na nove dogodivščine. Ne pozabimo tudi na zadostno hidracijo.

Ustrezna telesna teža

Tudi pri psih je prekomerna telesna teža ena izmed dejavnikov, ki močno pripomorejo k večji pojavnosti sistemskih bolezni, kot tudi bolezni in poškodb gibalnega sis-

tema. Dodatni kilogrami pomenijo dodatno obremenitev na sklepe in hrbtenico, kar hitreje povzroči artritične spremembe in poslabšanje degenerativnih sklepnih obolenj. Tako se znatno zmanjša kakovost življenja na dolgi rok.

Kako lahko preverimo, ali ima naš kuža ustrezno telesno težo? Če potipamo pasji trup ob strani, moramo z lahkoto čutiti rebra zadnjega dela prsnega koša ter ožji prehod v ledveni del in boke. Prav tako moramo z lahkoto čutiti vrh medeničnih kosti, ki se nahajajo v zadnjem, križnem predelu hrbta.

»Terapevtski psi imajo moč zdraviti, tolažiti in prinašati veselje tja, kjer je najbolj potrebno.«
(Neznani avtor.)

Pomembno je, da znamo telesno težo našega psa objektivno in kritično oceniti, glede na ugotovljeno pa ustrezno prilagoditi dnevno količino hrane in vnešenih kalorij – vključno s priboljški. Poleg kakovostne prehrane je seveda pomembno zagotoviti tudi primerno telesno dejavnost.

Ker terapevtski psi opravljajo tako nesebično poslanstvo, je pomembno, da jih poslušamo, opazujemo, spremljamo in tudi slišimo ter ukrepamo, ko nam bodo morda sporočali, da potrebujejo pomoč.

Barbara Horvatin

Foto: osebni arhiv

Tudi v muzejih Tačke puščajo sledi

V Bistri, kjer se meglice Ljubljanskega barja dotikajo robov kraških gozdov, se v nekdanjem kartuzijanskem samostanu nahajajo glavne zbirke Tehniškega muzeja Slovenije. Čez stoletja je Bistra zamenjala svojo kulturno, politično, gospodarsko in družbeno vlogo kar trikrat: od leta 1260 do razpustitve v letu 1782 je bila kartuzija, po prenovi leta 1826 je služila kot graščina, od leta 1951 pa je stalno prebivališče Tehniškega muzeja Slovenije. Kljub mnogim spremembam je danes tu še vedno moč čutiti veličino starodavnega samostana.

Še pred stoletji so se v poslopjih slišali komaj slišni koraki menihov in njihove molitve. Danes pa po hodnikih, sobah, sobanah in parku odmevajo koraki obi-

skovalcev, ki si ogledujejo zbirke muzeja s področij prometa, gozdarstva, lesarstva, tekstila, kmetijstva, tiskarstva, elektrotehnike, lovstva in ribištva. Če pa poslušamo zelo pozorno, lahko včasih zaslišimo tudi mehke korake pasjih tačk.

Tehniški muzej je prepoznan ne le po obsegu svojih zbirk in idiličnem naravnem okolju, temveč tudi po raznolikem pedagoško-andragoškem programu.

Vsako leto dopolnjujemo svojo ponudbo delavnic, demonstracij in predstav, ki so primerne za obisk otrok in odraslih. Tako je spomladi 2023, ko smo postali psom prijazen muzej, vzklila ideja, da bi si obiskovalci lahko ogledali muzejske zbirke v družbi terapevtskega psa. Poskusno smo izvedli delavnici z vrtčevskimi otroki in po

odličnem odzivu odločitev ni bila več težka. Predvsem pa je direktorica muzeja, dr. Barbara Juršič, prepoznala potencial vključevanja terapijskega psa v pedagoške programe muzeja in smo junija kot prvi muzej podpisali dogovor s Slovenskim društvom za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke.

Terapijskega psa vključujemo v vodene ogledne muzejskih zbirk, ki jih organiziramo za družine. Ogled in razlago vedno prilagodimo najmlajšim udeležencem, ki jih s psom lažje seznanimo z zapleteno tehniko. Odziv otrok, staršev, starih staršev in skrbnikov, ki so se udeležili ogleda muzejskih zbirk v družbi terapijskega psa, je bil vedno pozitiven. Ne le otroci, temveč tudi odrasli z veseljem popeljejo psa iz zbirke v zbirko čez mostičke in po parku.

Ob obisku Tehniškega muzeja pa le prisluhnite. Če zaslišite korake pasjih tačk v jutranji megli, kar brez skrbi, to je le moja Besi na poti na delo.

Vtisi uporabnikov

↓ DOMU STAREJŠIH OBČANOV SEM ŽE DVE LETI. IMAMO PRECEJ RAZLIČNIH ANIMACIJ, A NAJLEPŠI DAN JE, KO PRIDEJO NAŠI ŠTIRINOŽNI PRIJATELJI - TAČKE POMAGAČKE. TO SO POSEBEJ IZURJENI PSI, KI JIH STANOVALCI NESTRPNO PRIČAKUJEMO. GLEDAMO PO SOBAM, KŠER RAZVESELIMO NEPOKRETNÉ, KI SE Z NJIMI IGRAJO IN JIH BOŽAJO. MENI JE NAJBOLJ PRILJUBLJEN OLI. TO JE PRIDAZEN ČRNO-BELI PSIČEK. KER SEM ŠE MOBILNA, GREM Z NJIM NA SPREHOD. HODI POČASI IN GLEDA, DA SE NE SPOTAKNEM. LAHKO GA BOŽAM. SPREZME VSAKO LJUBKOVANJE IN ŠEVEDA JE ZA TO POHVALJEN SPAR BRIKETI, KI JIH IMA GOSPODARICA S SEBOJ. ZNA RAZLIČNE VRGOLIJÉ, ČE MU VREŠ IGRAČO, JOPOBERE IN PRINESE NAZAJ, TO BI LAHKO TRAJALO V NEDOGLED. VESELEM SE NJEDVÉGA NASLEDNJÉGA DRISKA

Boža

Karmen Zahariaš

Vpliv vodnika, uporabnikov in okolja do terapijskega psa

Uporaba psa pri terapijskem delu je smiselna, koristna in upravičena le, če sta pri tem zagotovljena varnost in dobro počutje vseh udeležencev in živali.

Delo terapijskega psa je naporno in včasih tudi precej stresno. Skrbnik, ki se želi s psom vključiti v terapijsko delo, mora dobro pretehtati, ali bo to delo zares veselilo tudi psa. Zadržan in tesnoben pes namreč težko dobro sodeluje ali pa se celo zateče v vedenje, ki je v trenutnih okoliščinah nezaželeno in nesprejemljivo. Svojo vlogo lahko začne pes doživljati tudi kot breme, kar vpliva tudi na njegovo splošno počutje ali odnos s skrbnikom in okolico. Zato so pred vključitvijo v pro-

gram nadvse pomembni pogovori z bodočimi prostovoljci in testi, s katerimi poskušamo oceniti, v kolikšni meri njihovi psi premorejo lastnosti, ki jih pričakujemo pri terapijskih psih in na katerem področju dela bi se najboljše izkazali.

Vsak pes ima edinstveno in neponovljivo osebnost, ki jo tvorijo svojstvene lastnosti, spretnosti, potrebe, simpatije in tudi averzije. Osebnost psa le v manjši meri določa pasma, zelo pomembne pa so izkušnje, ki jih pes pridobiva v življenju. Pasji kandidati za terapijsko delo z uporabniki morajo biti telesno, umsko in socialno dozoreli. Zelo pomembno je, da so zares dobro socializirani, vzgojeni in

strpni do drugih psov. S skrbnikom morajo imeti pristen odnos. Pomembno je, da mu zaupajo, so ob njem sproščeni, razumejo in upoštevajo njegove zahteve. Uživati morajo v stikih z ljudmi, hkrati pa ne smejo biti vsiljivi. Že po naravi morajo biti mirni, čustveno stabilni in sproščeni tudi v razmerah, ki pse največkrat vznemirijo, ob morebitnih neprijetnih dogodkih pa se morajo hitro sprostiti.

Vodnik terapevtskega psa mora v vseh pogledih skrbeti za dobrobit psa, hkrati pa je tudi odgovoren za vsa njegova dejanja, še zlasti pri delu z uporabniki. Da lahko vodnik s psom razumljivo komunicira, mora dobro poznati njegovo osebnost in opazovati njegovo telesno govorico. Sam mora biti pri delu z uporabniki miren, sproščen in samozavesten, saj na vedenje in odzive svojega psa vpliva tudi s svojo telesno govorico, obrazno mimiko in razpoloženjem. Psi so namreč odlični opazovalci, na njihovo razpoloženje in odzive pa vplivajo tudi glasnost, tempo in

intonacija tako vodnikovega govora kot tudi govora vseh prisotnih.

Idealno je, če pes sam pokaže interes za interakcije z uporabniki in ne, da to stori na vodnikovo zahtevo. Vedeti moramo, da je mnogo vedenj, ki jih od psa pri delu z uporabniki pričakujemo (gledanje v oči, dopuščanje objemov ali trepljanja po glavi, prijemanje tačk, nega ...) naučenih, in da v kritičnih razmerah lahko prirojeni odzivi prevladajo nad naučenimi. Zato mora biti vodnik zelo pozoren tudi na vedenje vseh prisotnih udeležencev in psu že ob drobnih znakih nelagodja omogočiti, da se lahko iz neprijetne situacije takoj umakne.

Če želi uporabnik psa pobožati, naj najprej počaka, da se pes sam približa njegovi mirujoči roki. Božanje naj vodnik večkrat mirno prekine in se prepriča, ali si pes želi nadaljevanje. Če ta pokaže, da dotikov ne mara več, naj mu omogoči drugačno dejavnost, ki bo psu všeč. Stiki z uporabniki so za psa tudi čustveno zah-

teveni, zato ga je treba po koncu dela dobro sprostiti z dejavnostmi, ki jih ima rad in mu omogočiti nemoten počitek. Veliko psov uživa v prikazovanju trikcev, igri z žogo ali igračo, skrivanju in iskanju predmetov in podobno.

Splošno počutje psa (telesno in/ali umsko) ni vedno dobro, kar lahko vpliva na potek obiska in interakcije z uporabniki. Na delovnem obisku mora vodnik svojega psa opazovati in poskrbeti, da poteka obisk za psa čim bolj prijetno. Paziti mora, da se pes pri delu ne počuti utujenega ali stisnjenega v kot. Če mu npr. na postelji, v naročju, v bližini določene osebe ali v prostoru ni prijetno, naj vodnik interakcijo z uporabnikom takoj in mirno prekine, psa pa odstrani in mu omogoči sprostitve. Psa naj nikoli ne sili v situacije, ki se jim pes poskuša izogniti.

Ne smemo domnevati, da znajo vsi udeleženci prepoznati razpoloženje psa in predvideti njegove odzive. Psi med seboj in z ljudmi komunicirajo enako; njihova govorica je zelo pestra in kompleksna. Prav je, da vodniki terapevtskih psov pri svojem delu primerno z njo seznanjajo tudi uporabnike. Uporabniki, ki med interakcijami opazijo in razumejo vsaj najočitnejša sporočila psov, se lahko nanje pravočasno in pravilno odzovejo. Dobro bi morali pasjo govorico poznati zlasti otroci, saj vse prevečkrat prav oni nehote in po nepotrebnem izzovejo konflikte s psi.

.....
 »Na delovnem obisku mora vodnik svojega psa opazovati in poskrbeti, da poteka obisk za psa čim bolj prijetno.«
 .....

Svoja občutja in namere izražajo psi tudi s prefinjeno telesno govorico, ki je sestavljena iz različnih miritvenih in svarilnih signalov, v grobem pa jo prepoznamo in razumemo tudi ljudje.

Večinoma znamo dovolj dobro presodi-

ti, kdaj je pes sproščen in prijazen.

Nezgrešljiv znak je, da ima odprt gobec, vendar pri tem ne sope. Iz gobca lahko tudi moli jezik, pogosto pa so vidni tudi spodnji zobje. Oči sproščenega psa so mirne, morda celo nekoliko priprte, obrvi neizrazite in sproščene, čelo je brez gub. Uhlji so sproščeni in niso pozorno dvignjeni. Ko pes stoji, je njegova teža enakomerno porazdeljena na sprednje in zadnje noge. Če je pes vesel, maha z vsem repom, včasih tako močno, da premika tudi ves zadek, s sprednjim delom telesa se lahko tudi zniža v priklon. Če leži sproščeno, je zvrnjen na bok, nog nima tesno spodvitih podse, ampak jih iztegne stran od telesa.

Dokler je pes sproščen, je interakcija človeka in psa najvarnejša. V takem razpoloženju si jo pes tudi sam najbolj želi.

Redkeje pa opazimo in razumemo tista znamenja, s katerimi pes izraža blago nelagodje. Ta znamenja so lahko kratkotrajna, lahko se med seboj prepletajo in se v svoji intenzivnosti tudi stopnjujejo. Če pes z miritvenim vedenjem ne doseže želenega učinka, se lahko zateče v svarilno vedenje, ki se lahko stopnjuje v grožnjo ali celo napad.

Nelagodje med delovnimi obiski pes pokaže tako, da otrpne, se umakne za korak nazaj, pokaže hrbet ali odide stran, odvrta pogled ali glavo, pogosto si tudi obližne gobček, zeha, mežika, otresa z uhlji ...

Opisana znamenja oz. vedenja sodijo v tako imenovana miritvena znamenja, ki so sestavni del normalnega socialnega vedenja in komuniciranja psov. Sporočajo, da se pes v tistem trenutku ne počuti prijetno ter da skuša preprečiti konflikt oz. rešiti neprijetno situacijo.

Znamena nelagodja oz. miritve, ki jih lahko dobro opazimo tudi ljudje, so:

- obstanek na miru, uleganje, usedanje, pretegotvanje, priklon;
- ignoriranje, počasni odzivi, počasna hoja, približevanje v loku, hoja mimo v loku;
- telo z bokom obrnjeno proti drugemu, telo ukrivljeno v C, kazanje hrbta in počasen umik;
- odvrčanje glave, sklanjanje glave (tudi večkrat zapored);
- uhlji nizko spuščeni ali obrnjeni nazaj;
- povešanje oči, pripiranje oči, mežikanje, gledanje v zrak;
- hitro oblizovanje smrčka (kadar ni hrane);
- zehanje;
- dvigovanje sprednje tačke, zamahovanje s tacco;
- intenzivno vohanje in praskanje po tleh, praskanje telesa.

Vsa ta in še mnoga druga znamenja pes različno kombinira, prilagaja in stopnjuje glede na trenutne okoliščine in svoje čustveno razpoloženje. So normalni del njegovega »besednega zaklada« in sporazumevanja s svetom.

Nekatera od miritvenih znamenj oz. dejanj lahko posnemamo tudi ljudje in tako psu na najbolj razumljiv način pokažemo, da nimamo slabih namenov. Ko opazimo, da je psu neprijetno, ga lahko pogosto pomirimo tako, da umaknemo svoj pogled – obrnemo glavo ali gledamo v zrak ali v tla, lahko se na hitro obliznemo, zazehamo ali se pretegnemo, lahko se počasi umaknemo, se obrnemo z bokom proti psu ali mu pokažemo hrbet. Vse te dejavnosti lahko tudi kombiniramo. Poskusite, boste videli, da deluje.

Nika Bergant

Foto: osebni arhiv

Psi nam ves čas nekaj govorijo

Psi se z nami sporazumevajo, nenehno nam nekaj sporočajo, mi pa to bolj ali manj uspešno opažamo in dešifriramo. Velik razlog za neuspešno dešifriranje je, da pasje govorice ne slišimo oz. ne vidimo.

Večina človeškega sporazumevanja (za razliko od pasjega) temelji na izgovornem jeziku in ima močno slušno komponento. Pasja govorica je tiha, nežna in v marsikaterem oziru celo bolj spoštljiva od človeške. Psi po slišanih znakih posežejo šele, ko vse ostalo zataji in so bili vsi tihi znaki pred tem preslišani ali ignorirani. Prav zato je za složno in mirno sobivanje ključno, da se vsak vodnik psa nauči opazovati svojega psa, opaziti, kdaj je v stiski, in mu biti v oporo oz. da ga odstrani iz stresnega položaja.

Psi uporabljajo telesno govorico za izražanje želja, potreb, počutja, pa tudi za izogibanje konfliktom. Psom je pomembno, da nekam pripadajo in mirno sobivajo. Nikakršne želje nimajo po tekovanju z nami ali kakršnikoli nadvladi. Se pa zaradi neprepoznavanja telesne govorice včasih zdi, da si ne gremo naproti, ampak da vsak vleče v svojo smer (včasih tudi dobesečno).

Prvo pravilo pri branju telesne govorice je: **vedno 'beremo' vse telo in ocenimo položaj.**

Pasje telesno sporazumevanje oz. miritveni znaki, kot jih je v knjigi Pogovori s psi poimenovala avtorica Turid Rugaas, se namreč ne godijo ločeno. En znak vedno spremlja še kak drugi znak, saj jih psi ne izvajajo izolirano in robotsko, ampak v sosledju, od šibkejših in bolj neopaznih do vse bolj očitnih. Prav zanimivo jih je opazovati, dešifrirati in videti, kako vpljudni in spoštljivi znajo biti drug do drugega.

Poglejmo nekaj najpogostejših miritvenih znakov in njihovo vlogo.

Hoja v loku je eden prvih miritvenih znakov, ki si jih psi podelijo, ko se srečujejo. Za njih je hoja v loku edino vpljudno srečevanje – tako med poznanimi kot nepoznanimi psi. Med nepoznanimi psi je ta lok navadno velik, približevanje pa počasno; pri poznanih pa so ob srečevanju neposrednejši in se približujejo bolj v ravni črti. Zato bodimo vpljudni tudi mi in se psom približujmo v rahlem loku, nikdar naravnost in hitro.

Zehanje je prvi miritveni znak, ki se ga naučijo mladiči že ob skotitvi. Z zehanjem izražajo napetost in umirjajo hkrati sebe in situacijo, v kateri so. Če vaš pes zeha in se ni ravnokar zbudil, je velika verje-

tnost, da je doživel nekaj zanj stresnega, npr. zaslišal glasen pok, čez njega se je nekdo sklonil, da mu je nadel oprsnico itd. Pogosto smo sprožilci zehanja sami, še zlasti kadar fotografiramo pse in vanje usmerjamo objektiv. S tem jim povzročamo nepotreben stres in na fotografijo ujamemo zehanje. Pri tem je pomembno opazovati vse razmere in pomisliti, kako naj posnamemo pristrčno fotografijo psa, brez da ga spravljamo v neprijeten položaj.

Obračanje glave – pes nagne glavo v eno in nato drugo stran, včasih na eni strani zamrzne. Psi to počnejo, če postanejo razmere negotove ali igra preveč divja. Tako mirijo razmere in pokažejo, da jim je neprijetno. Spoštujmo ta znak in psu, ki nam govori, da je v stiski, omogočimo več prostora in možnost umika. Ta znak lahko uporabljamo tudi mi, da psu pokažemo, da mu ne želimo žalega ali da mu npr. ob striženju krempljev olajšamo to rahlo neprijetno dejavnost in mu pokažemo, da smo sočutni do njega.

Obračanje celega telesa – kadar zgolj obračanje glave ni dovolj, pes tistemu, ki mu povzroča stres, obrne bok ali pa celo hrbet. Tako stopnjuje miritveni znak in vpljudno pokaže, da s tem človekom/psom ne želi imeti opravka. Tudi mi lahko, kadar ne želimo imeti opravka z določenim psom, obrnemo bok ali hrbet. Ta miritveni znak je še zlasti priročen pri mladih, radoživih psih, ki ob pozdravljanju skačejo na ljudi. Če jim bomo, preden pritečejo v našo neposredno bližino, obrnili hrbet, bodo razumeli, da morajo umiriti svoja čustva.

Oblizovanje izgleda tako, da se pes v hitrem gibu oblizne prek smrčka, včasih pa samo na kratko oblizne ustnice. Psi ga pogosto uporabljajo kot vpljudnostno frazo za mirno in vpljudno srečevanje, zlasti z nepoznanimi psi. Tako drugemu psu sporočijo, da mu ne želijo nič žalega, hkrati pa ga opazujejo, če jim bo odgovoril z

drugim miritvenim znakom.

Zamrznitev – ni naključje, da pes v določenih razmerah obstane, kot da bi zamrznil. Pogosto tudi obrne glavo proč in si oblizuje smrček. Z zamrznitvijo sporočajo, da jim je neprijetno, in skušajo umiriti preveč intenzivne razmere. Na splošno pri psih velja, da hitro gibanje vzhichi, počasno gibanje pa umirja. Zamrznitev je stopnjevanje počasnega gibanja, kjer pes obstoji na mestu in čaka, če se bo negotov in morebitno nevaren položaj umiril.

Mahanje z repom je pogosto napačno razumljen miritveni znak, saj večinoma ne pomeni enoznačno, da je pes vesel. Mahanje z repom v kombinaciji z drugimi miritvenimi znaki nikoli ni znak veselja. Izraža vzhičenost, ki je res lahko pozitivna (npr. ob prihodu domov), pogosto pa je negativna kot izražanje negotovosti, stresa ali celo jeze. Razliko vidimo, če bremo vse telo in ves položaj. Če je telo psa mehko, se nam nastavlja, zvija pred nami ter zraven maha z repom, je res vesel. Če

pa psa srečujemo na njegovem ograjenem dvorišču, ko nepremično strmi v nas, ima napeto telo in maha z repom v kratkih, sunkovitih gibih, pa je tak pes daleč od veselega psa. Bolj verjetno je, da nas opozarja, da prihajamo preblizu njegovega ozemlja. Če takih znakov ne upoštevamo, prisilimo psa, da poseže po bolj očitnih znakih (lajanje, zaganjanje, renčanje), ki jih imenujemo oddaljitveni znaki. Njihov namen ni več umirjanje, ampak odganjanje človeka.

Ležanje je najmočnejši izmed miritvenih znakov. Pes se uleže v položaj sfinge in obstoji. Tako izraža nemir, npr. v položaju, ko je igra psov okoli njega postala predivja. V takih razmerah se ulegajo odrasli, stabilni in samozavestni psi z veliko izkušnjami v sporazumevanju. To je najmočnejši miritven znak, ki ga psi razumejo in dajo tako ležečemu psu prostor. Ne skačejo vanj, spoštujejo njegov osebni prostor. Včasih se zdi, da je okrog takega psa nevidno magnetno polje, ki ostalim onemogoča vstop in jih umirja. Če imate doma negotovega psa, lahko tudi sami uporabite ta miritveni znak. Preprosto se uležite na kavč in se sprostite. Boste videli, čez čas se bo sprostil tudi prej napet pes.

Psi so se nam in našemu sporazumevanju do velike mere prilagodili. Naučili so se, da so v človeškem sporazumevanju znaki drugačni kot v pasjem. Čas je, da jim gremo naproti, da postanemo kanček bolj vljudni in jasni v svojem sporazumevanju z njimi. Psi so se naučili, da je domačega človeka prijetno gledati v oči, čeprav tega s pasjimi vrstniki ne počnejo. Da je človek bitje, ki objema in deli poljubčke. Pri domačem človeku to tolerirajo, a ne bi pri tujcu. Opazili so, da ljudje radi čebljamo in pogosto z besedami sporočamo eno, s telesno govorico pa nekaj povsem drugega. Pogosto psom dajemo mešane znake: z glasom jih karamo, ker so skočili na nas, s telesom pa vabimo in jih ob skoku celo čohljamo.

Potrebujemo le nekaj novega znanja, kanček vaje v opazovanju in željo po sodelovanju s psom. Navsezadnje jih imamo zato, da se imamo z njimi lepo, da gradimo sočuten in spoštljiv odnos.

Zato priporočam, da se naučite:

1. Prepoznavati pasjo telesno govorico in jo pravilno dešifrirati.
2. Uporabljati kakšen miritven znak več in kakšno besedo manj.
3. Srečujte pse v loku, bodite vsaj toliko vljudni in spoštljivi, kot so oni do nas.

Srečno!

Moj prijatelj Uli maj, 2024
 Jaz sem Sergii. Prišel sem iz Ukrajine, ker je tam vojna. K meni v šolo pride pes Uli.
 Jaz sem mu bral. Uli me je poslušal. Skupaj sva se igrala in šla na sprehod. Uli je mehek in topel. Ušel sem, ko pride k meni. Rad te imam Uli. Sergii

Želja, da bi se pridružila društvu Tačke Pomagačke, je v meni tlela kar lep čas. Ključni trenutek se je zgodil, ko sem na lastni koži spoznala, kakšno moč imajo naši pasji prijatelji: okrevanje z mojo labradorko Ajdo je bilo hitrejše, predvsem pa veliko lažje. Takrat sem si obljubila: ko bom lahko, bom tudi jaz pomagala!

Rečeno – storjeno: z Ajdo sva uspešno opravili izpit B-BH in prijavi sva se na testiranje. Konec januarja je napočil težko pričakovani datum "sprejemnega izpita" v Ljubljani. V manjšem prostoru se nas je nabralo približno 10 parov in na preizkusu (poleg človeških živčkov) so bili pasja socializacija, poslušnost, plašnost, odnos z vodnikom in reakcije na nenavadne situacije. Z Ajdo sva uspešno prestali in na vrsti je bilo šolanje za vodnike terapevtskega psa.

Predavanja so bila izjemo poglobljena (vsebinsko in tudi praktično) ter odlično pripravljena – izvedeli smo vse o delu terapevtskih psov v različnih ustanovah: v vrtcih in šolah ter socialno varstvenih zavodih. Teoretični del smo zaključili s praktično delavnico na URI Soča in prvič nastopili v vlogi pripravniških parov.

Ko je Ajda opravila veterinarski pregled, sva dobili zeleno luč za opravljanje pripravništva in pod taktirko mentorice Ingrid pridno nabirava pripravniške urice, kar je obema v veliko zadovoljstvo in veselje.

Vsaka izkušnja, znanje in srečanje v društvu Tačke Pomagačke je poglobilo uvid v edinstvenost poveza-

ve med človekom in pasjim prijateljem ter mi prineslo spoznanje, koliko nepozabnih trenutkov – nasmehov, radosti in zadovoljstva – lahko pričaramo skupaj. Terapevtski psi niso le pomočniki, so učitelji ljubezni in sočutja, ki s svojimi neutrudno mahajočimi repki prinašajo toplino upanja in dokazujejo, da v življenju nič ni dragocenejšega kot trenutki srčne povezanosti.

Tina, pripravnica

Včlanitev v društvo Tačke pomagačke bi opisala kot vstop v toplo in prijazno skupnost, kjer so člani predani skupnemu cilju – osrečevati ljudi s terapevtskimi psi. Člani se med seboj podpirajo in z veseljem delijo svoje znanje ter izkušnje z nami pripravniki. Društvo deluje z neverjetno energijo in motivacijo, člani pa so vedno pripravljene na soočanje z novimi izzivi. Izobraževanja, ki smo jih bili deležni v sklopu usposabljanja, so bila vsebinsko aktualna in zelo zanimiva. Zdaj, ko novinci nabiramo že prve pripravniške ure, nam teoretično znanje pride v praksi še kako prav, vse to pa je še lažje ob strokovni pomoči mentoric in somentoric, ki so vedno na voljo za pomoč in pogovor. Včlanitev v društvo Tačke pomagačke je resnično super izkušnja, polna novih znanj in podvigov. Veselim se terapevtske poti, ki naju čaka s psičko Brie.

Tinkara, pripravnica

Adela Premate

Foto: osebni arhiv

Kako sem svojo rešenko pripravila na šolanje za terapijskega psa ... in kaj bi storila drugače

Preden sem se pridružila društvu Tačke pomagačke, sem več let spremljala delo našega družinskega psa Thora. Ko se je Thor šolal za terapijskega psa, sem si srčno želela postati njegova vodnica, a sem bila takrat še premlada. Želja se mi je izpolnila spomladi 2022, ko sem lahko šolanje začela kot Thorova dodatna vodnica. V istem obdobju, konec marca, je v našo družino pritačkala navihana, skuštrana mešanka Bruna. Bruna je rešenka - kot čisto majhno kepico so jo septembra 2021 zapuščeno našli dobri ljudje in poskrbeli, da je dobila varen začasni dom v družbi ostalih rešenih kužkov. Bruno sem posvojila, ko je bila stara približno 8 mesecev. Že pri letu in pol je uspešno opravila testiranje za terapijskega psa, novembra 2023 pa sva opravili izpit za samostojni terapijski par. Čeprav sva vse to dosegli v razmeroma kratkem času, pa je Bruna psička, ki me je postavila pred marsikateri izziv. Pred njenim prihodom sem bila mnenja, da nekaj pa že vem o psih. Uh, kako sem se motila! Poznala sem le »nezahtevnega« psa - Thora, tipičnega labradorca, vedno veselega karakterja.

Nekaj ključnih lekcij, ki sem se jih naučila:

Času čas!

Bruna je bila sprva zelo prestrašena psička, saj je prišla v popolnoma drugačno okolje, kot ga je bila vajena (iz vasi v mesto). Hkrati je izjemno dovzetna psička za vse premike in glasove, zato je potrebovala kar nekaj časa, da se je novega

okolja privadila. Celotna njena vzgoja je zahtevala veliko mero potrpežljivosti. Najine prve zmage so bile, da me je sploh slišala, se navadila na svoje novo ime in da sva po dveh mesecih lahko šli na sprehod sami, brez Thora, brez da bi Bruna imela neprestano rep med nogami. Počasi se je navajala glasnosti šolskega igrišča, gneče ljudi, vrveža mesta, dvigala, avta, avtobusa ... Tudi gradnja odnosa in zaupanja med nama je zahtevala čas. Ker je prej večino časa preživela med psi, se je v novem domu najprej navezala na Thora, šele čez pol leta je jasno pokazala, da rada preživi čas tudi v moji bližini in z mano. Njen repek je vedno bolj mahal, ko me je zagledala. Navdušenost nad »čohci« se je razširila najprej na ostale družinske člane, nato na prijatelje, znance, naposled še na popolne tujce. Veščine, ki so potrebne za terapijskega psa, sem jo učila počasi in postopoma. Tudi pripravniške ure sva opravljali v njenem tempu.

(Pre)hitro (pre)visoka pričakovanja

Priznam, tako kot sem sprva želela vse prehitro doseči, sem imela tudi prehitro previsoka pričakovanja. No, Bruna me je kar hitro postavila na realna tla. Začela sem se veseliti vseh malih zmag, saj so le-te pokazale, da sva na pravi poti. Prav tako sem se začela zavedati, kako so za njeno počutje pomembni spanec, počitek in možnost odmika. Preprosto včasih nima smisla hiteti. V zadnjem času spremljam precej novih lastnikov z mladički in po-

gosto opazim, da se jim dogaja podobno, kot se je meni. Razumljivo je, da ne moremo kar takoj doseči zastavljenega cilja, a pogosto na to pozabimo. Kužki so si med seboj tako različni, da vsak različne veščine različno dobro in hitro osvoji; v kakšnih morda celo ne bo blestel in s tem ni nič narobe. Seveda sem si za Bruno želela, da bi nekoč postali terapijski par, vendar sem se zavedala, da to ne bo nujno mogoče, saj mi je bilo (in mi je) njeno počutje na prvem mestu.

Napredek ni linearen

Kako lahko kuža kar pozabi, kar je že znal? Hja odrašča! Pridobiva nove izkušnje in se karakterno spreminja. Kužki, sploh večji, potrebujejo nekaj let, da dosežejo polno zrelost. Brunu je z mano počasi rasla samozavest – kar sem seveda želela. A s svojo novo pridobljeno odločnostjo je začela preverjati, če so meje še

tam, kjer sva jih postavili. Prav tako se še vedno pojavi kakšen nov izziv, s katerim se soočava. Če je prvo leto uspešno prenašala vse pasje (tudi nevljudne) interakcije, se je negativnih izkušenj nabralo preveč in začela je kazati znake reaktivnosti. Še dandanes delava na tem. Žal vseh slabih izkušenj ne morem(o) preprečiti. Ob slabših dnevih se vedno spomnim, da je napredek pomembnejši od perfekcije.

»Zakaj?« namesto »NE!«

Bruna je v novem domu prve tri mesece vztrajno zgrizla vsemogoče: od pasjih igrač do nog stolov. Večkrat, kot si sedaj želim priznati, sem bila jezna nanjo. Vse prevečkrat sem jo tudi primerjala s Thorom. Velikokrat je bilo to precej nezavodno; če sem Thoru kot mladičku rekla, naj ne grize igrače, je nehal gristi igračko. Zakaj Bruna tega ni razumela? Ker se nisem vprašala, zakaj to počne. V Thorovem

primeru je bila to igra, pri Brunu pa stiska. Največkrat je kaj uničila, ko je bila sama doma, saj je morala stres nekako sprostiti. Tudi napredek pri reaktivnosti sva dosegli, ko sem začejala razumeti, da na pse reagira iz strahu. Torej je bila moja naloga nuditi Brunu oporo in razumeti njeno govorico. Kužki nam veliko povedo že prek svojih dejanj, še več pa, če pozorno spremljamo njihovo obnašanje.

»Nature : nurture«

Hitro sem ugotovila, da Bruna nima prinašalskih genov. Ker ne poznam niti njenih staršev, je njena genetika ena velika uganka; a sem kar prepričana, da ima v sebi nekaj ovčarja. Mislim, da je naloga vseh lastnikov (ne le vodnikov terapevtskih psov), da se zavedajo, da so nekatere značajske poteze dane po naravi in jih ne moremo kar izbrisati, ampak je ključno, da jih upoštevamo. To, da je Bruna zelo pozorna na okolico, sem upoštevala pri šolanju za terapevtskega psa. Prav tako sem med pripravništvom spoznala, na kaj moram biti pozorna in kakšno delo ji odgovarja. Ko pride v popolnoma novo okolje, je precej hitreje utrujena in to jasno pokaže. Prav tako je lahko hitro zaščitniška – ko človeka, prostor ali pa kar cel razred sprejme za »svojega«, je resnično njen. Hkrati pa to tudi pomeni, da se lahko zelo dobro poveže in naveže na uporabnika. Veliko bolj ji odgovarja individualno delo kot delo v večji skupini. Veščine terapevtskega dela so naučene in zanjo to pomeni delo, ki zahteva sprostitev. Zato si za sprostitev in užitek vzameva čas; naj bo to lovljenje mišk na polju, igra z žogico, vleka pri canicrossu ali preskakovanje ovir na na agility parkurju.

Je vsak terapevtski pes po naravi primeren za delo terapevtskega psa? Ne. So psi in pasme, ki imajo zelo dobro osnovo, da

lahko ob primerni vzgoji in šolanju postanejo terapevtski psi. Pri rešenčkih pa pogosto ne poznamo celotnega ozadja. Noben pes ne bo postal terapevtski pes sam po sebi. Bo vsak terapevtski pes primeren za vsako delo? Prav tako ne. Vem pa, da se je Bruna že izkazala za odličnega terapevtskega psa.

Hvaležna sem, da se je Bruna, četudi ne ravno načrtovano, znašla v mojem življenju in me naučila mnogo novega. Posebna zahvala pa gre »pasjim« ljudem, ki so naju tako ali drugače vedno podprli: Urški Godler, Nini Kodrin, Anji Gluvič, Maruši Podjed in mentorici Jani Miklič. Brez vas ne bi bili tu, kjer sva.

Moja pot v društvu Tačke pomagačke se je zagotovo pričela z veliko željo po kakovostnem preživljanju časa s svojim psom Orionom. Že na prvem izobraževanju sem občutila, kako člani društva dihajo drug z drugim, dihajo za en skupni namen. Topel sprejem in prijazen stisk roke sta pripomogla, da se kot nov član takoj počutiš kot del velike družine. Vsa izobraževanja so bila izredno kakovostno pripravljena in dobro organizirana. Najbolj se me je dotaknilo predavanje Nike Bergant, saj mi je res pomagalo k boljšemu razumevanju mojega psa. Predavanja so mi pomagala pridobiti osnovna znanja, ki jih z nadaljnjimi praktičnimi nastopi samo še dodatno nadgrajujem in izboljšujem.

Ponosna sem, da sva z Orionom del društva, ki na področju terapije s psi kvalitetno deluje že vrsto let. Upam in si želim, da bova čimprej opravila pripravništvo ter se podala na samostojno pot izvajanja terapevtskega dela. Ni lepšega občutka kot narisati nasmeh ali solze ganjenosti na obraz otroku, starostniku ali naključnemu udeležencu določene aktivnosti. Skupaj kot bodoči terapevtski par rasteva z vsako pripravniško uro. Vsa zahvala gre seveda mentorici Marinki Srebernjak – za vso njeno podporo in vodenje od prve izpolnjene prijave, preizkusa sposobnosti, pa do opravljanja praktičnih ur v različnih zavodih.

Maja, pripravnica

Helena Kokot

Foto: osebni arhiv

Terapevtski pes pri urah dodatne strokovne pomoči

S Tačkami sodelujem že toliko let, da si svoj običajni delovni teden že kar težko predstavljam brez njih. Pa ne zato, ker je fino in fajn, čeprav je tudi to, ampak ker ima prisotnost terapevtskega psa v šoli številne pozitivne učinke na učence in šolsko okolje nasploh. To sem preskusila v različnih situacijah in tudi na različnih šolah. No, dveh.

Zakaj pes? Ker nam nudi drugačno sprostitev v šoli, podpira razvoj čustev, sporazumevanja, senzornega doživljanja, socialnih veščin, pozornost, samozavedanja, samoregulacije, empatije in še bi lahko naštevala. Ker zelo motivira in tako k delu spodbudi tudi otroke, ki imajo v šoli

kakršnekoli izzive ali celo odpor do šole.

Pes in šolsko delo? Seveda, saj lahko s prisotnostjo terapevtskega psa podpremo otrokov kognitivni razvoj, doseganje standardov znanja in pomagamo premagovati izzive.

Do zdaj sem prisotnost terapevtskega psa uporabljala predvsem pri branju, bodisi pri skupinskem branju v razredu, pri branju v dvojicah ali pri individualnem branju psu. Saj vemo, pes ne sodi; to pa zmanjšuje stres in sram, povezan s težavami pri branju, kar spodbuja učence, da berejo več in sčasoma izboljšajo svoje bralne sposobnosti, torej tehniko branja in razumevanje prebranega.

Prav tako je pes odličen motivator. Učenci se prihoda terapevtskega psa v razred zelo veselijo, kar povečuje njihovo željo po prihodu v šolo in sodelovanju pri učnih dejavnostih. Motivirani učenci več in bolj aktivno sodelujejo pri učnem delu in dosegajo boljše rezultate.

Nenazadnje pa se otroci in odrasli ob prisotnosti psa v šoli učijo tudi strpnosti in spoznavajo pasji svet.

V zadnjih letih so Tačke vse pogostejše prisotne pri mojih individualnih urah dodatne strokovne pomoči (DSP) za učence s posebnimi potrebami. Najpogostejše so to učenci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, učenci z govorno-jezikovnimi težavami, težavami s pozornostjo in hiperaktivnostjo ter učenci z motnjami avtističnega spektra. Na vsako sodelovanje s Tačkami se je treba dobro pripraviti in še zlasti je treba pripraviti otroke, jih seznaniti s pasjim bontonom in s pravili ravnanja s psom, kar naredimo vedno v

uvodu oziroma na uvodnem srečanju, če gre za dolgotrajno sodelovanje z neko skupino otrok.

Pri otrocih s posebnimi potrebami je treba tem pripravam nameniti še nekaj več pozornosti, saj imajo specifične potrebe in izzive tudi oni. Da bi bilo sodelovanje varno in koristno za vse, moramo upoštevati potrebe in zmožnosti tako učenca kot psa, ki bo sodeloval pri uri. Pri tem je izrednega pomena tesno sodelovanje strokovnega delavca in vodnika psa, z jasno komunikacijo in natančno določenim potekom dela. Pri izvedbi je potrebna struktura in doslednost, jasna pravila in pričakovanja vseh udeležencev. Ker je vsak otrok edinstven in ima svoje specifične potrebe in reakcije, moramo tako načrtovati in izvesti tudi srečanje; prilagojen pristop za vsakega otroka, kjer se upoštevajo njegove individualne potrebe.

Nekatere izmed posebnosti, ki so lahko ovira dobri terapevtski uri, so: senzorna preobčutljivost, komunikacijske težave,

hiperaktivnost in impulzivnost, težave s socialnimi veščinami, z vzdrževanjem pozornosti, samoregulacijo.

Stopnje senzorne občutljivosti so lahko zelo različne, kar pomeni, da lahko na dotik, vonj ali zvok psa otrok reagira pretirano, tudi burno, ali pa se izogiba stiku, kar nikakor ni cilj take ure. Zato je pomembno, da strokovni delavec te posebnosti res dobro pozna in z njimi seznaniti tudi vodnika. Pri otroku, ki je zelo občutljiv na primer na dotik, je pomembno, da se terapevtski pes premika počasi, pod vodstvom vodnika in da se interakcija začne postopoma. Otroku lahko najprej opazuje psa z razdalje, nato pa se počasi približuje po lastni volji, ko se čuti pripravljenega. Pri tem mu lahko pomagamo tudi tako, da najprej prime našo ali vodnikovo roko in nas vodi k psu, se dotakne samo z enim prstom dela telesa, ki se mu zdi najbolj sprejemljiv. Nikakor pa otroka ne smemo siliti v neposredno interakcijo – v dotik s psom. To naredi, ko je sam pripravljen. Če ne želi ponoviti dotika, naj tako tudi bo. Dobra ura lahko poteka tudi brez neposrednega dotika, saj mnogim otrokom veliko pomeni le prisotnost psa, pa četudi na varni razdalji.

Mnogi učenci imajo tudi težave z izražanjem. V teh primerih je lahko ura s psom še zlasti dragocena, saj pes potrebuje jasna navodila, da sledi vodniku. Otroci se praviloma zelo potrudijo jasno izgovoriti, kar želijo psu povedati. Ure pripravim tako, da je stopnja komunikacije med otrokom in psom kar največja, torej z dejavnostmi, kjer mora otrok razločno in dovolj glasno govoriti, da bo pes sodeloval (npr. prinesi, teci, ujemi, išči ...). Kadar gre za težave z izražanjem občutkov, moramo otroka in psa skrbno opazovati ter posredovati takoj, ko opazimo znake stresa oziroma če otrok potrebuje pomoč pri interakciji s psom.

Otroci, ki so impulzivni, hiperaktivni, potrebujejo še jasnejša in doslednejša

navodila o tem, kako pravilno pristopiti k psu in se z njim igrati, kar moramo z njim dogovoriti pred uro in po potrebi tudi med njo. Lahko pa pripravimo tudi pikto-grame, ki so v njegovem vidnem polju in ga opominjajo. Tako se učenci učijo veščin samoregulacije (nadzor nad impulzi ter boljše prepoznavanje in obvladovanje čustev), saj morajo pri interakciji s psom upoštevati določena pravila in se prilagajati potrebam psa. Strokovni delavec in vodnik morata zavoljo zagotavljanja varnosti med takimi urami po potrebi posredovati in usmerjati otrokovo vedenje.

Učenci, ki se težko osredotočijo na naloge, se lahko ob prisotnosti psa lažje sprostitjo in se bolje osredotočijo na delo. Prisotnost psa lahko poveča motivacijo za učenje in izboljša koncentracijo. Učenci se lahko bolj osredotočijo na naloge, če so obkroženi s pozitivnim in sproščenim vzdušjem, ki ga prinaša pes. Pes lahko nudi tudi kratke odmore, ki učencem pomagajo osvežiti misli in se nato lažje vrniti

k nalogam. Zaradi težav z vzdrževanjem pozornosti naj bodo dejavnosti s psom kratke in dinamične, da ohranjajo otrokovo pozornost (na primer krajše igre ali vaje z vmesnimi gibalnimi dejavnostmi s psom ali interaktivne dejavnosti s psom). Prav tako je smiselno upoštevati tudi, da nekateri bolj uživajo v mirnem crkljanju s psom, medtem ko drugi raje sodelujejo v bolj aktivnih dejavnostih. Pri tem so izrednega pomena tudi lastnosti in sposobnosti psa.

Prav tako terapevtski pes spodbuja razvoj empatije, odgovornosti in spoštovanja do živali in sočloveka ter sodelovanja. S psom lahko vzpostavijo in krepijo socialne vezi ter tako urijo socialne veščine.

Letos pa sem na urah DSP poskusila nekaj novega – prisotnost terapevtskega psa med pisnim ocenjevanjem znanja, saj pes lahko zmanjša testno anksioznost, deluje pomirjujoče, kar lahko izboljša splošno čustveno počutje učencev. Učenci so mirnejši in bolj sproščeni, to pa jim

omogoča, da se bolj osredotočijo in pokažejo svoje znanje.

Pri načrtovanju ur ne smemo pozabiti na dobro strukturo, s katero seznanimo tudi otroka. Otroci se bolje počutijo v strukturiranem okolju z jasnimi pravili in rutinami. Tudi to, da je pes prisoten ob določenih dnevih in urah lahko pomaga otrokom, da se lažje prilagodijo, pa še pričakovanje poveča motivacijo.

Kaj vse lahko počnemo s psom pri uri DSP? Praktično vse, kar bi počeli brez, seveda z upoštevanjem karakteristik in zmožnosti psa. Še zlasti so te ure prijaznejše psom, saj ne gre za veliko skupino in dogajanje ni preglasno ali drugače preobremenjujoče za psa.

Za pomoč pri učenju predbralnih in bralnih zmožnosti uporabite temo o psih in slikovna gradiva: glasovne kartice, domine, spomin, kartice z besedami (npr. deli telesa za psa in človeka), predlogi, povedi (navodila za dejavnosti ali gibanje), besedne sestavljanke, povedi za sestavljanje zgodb ob slikah, branje (v kabinetu imam nabor pasjih knjig od najbolj preprostih slikopisov do zahtevnejših besedil), pisanje besed, povedi, zgodb ...

.....
»Dobra ura lahko poteka tudi brez neposrednega dotika, saj mnogim otrokom veliko pomeni le prisotnost psa, pa četudi na varni razdalji.«
 .....

Terapevtski pes lahko zelo konkretno sodeluje tudi pri matematičnih vsebinah: štetje priboljškov, računanje z njimi, reševanje besedilnih nalog o psu, iskanje geometričnih oblik na psu in med njegovimi pripomočki, razvrščanje, matematične sestavljanke, domine, spomin, merjenje in merske enote ...

Gibalne ure s terapevtskim psom so lahko najbolj naravne in hkrati zelo usmerjene in podporne za otroka. Uporabi-

mo lahko gibalne kocke, kartončke, ustna navodila, po katerih se mora otrok gibati s psom. Tako združimo gibanje z razumevanjem in sledenjem enostavnim ali sestavljenim, pisnim ali ustnim navodilom, osredotočenostjo in delovnim spominom.

Seveda lahko pes sodeluje pri vseh predmetnih področjih, treba je le malo učiteljeve iznajdljivosti, da jih poveže s psom. Praktične in zabavne dejavnosti v družbi psa ali pa celo na pasjo tematiko pomagajo učencem razumeti in lažje usvojiti učne vsebine.

Nemalokrat je dovolj že sama prisotnost psa. To dokazujejo šolski hodniki, kjer si mali in veliki zelo radi vzamejo čas za božanje in točno vedo, kateri dan in ob kateri uri prihaja štirinožni prijatelj. Če jih preseneti kakšen nov kuža in na kateri drugi dan, je še toliko bolje.

Kaj pa v razredu? Kakšen je doprinos ure DSP s terapevtskim psom za otrokovo bivanje in delovanje v razredu, med vrstniki in vsakdanjimi šolskimi izzivi? Zakaj temu pripisujem tako velik pomen? Ker si vsi želimo biti sprejeti, ker smo vsi del neke skupine, ker nas je vse kdaj strah, ker vsi kdaj potrebujemo nekoga ob sebi, ker si vsi želimo biti zadovoljni, ker vsi želimo biti kdaj ponosni nase, ker imamo vsi čustva. Ker nas take ure podprejo, da se lažje vključimo, da se lažje soočamo z izpostavljenostjo. Tako krepimo samopodobo in smo motivirani za poseganje po višjih ciljih.

Marinka Srebernjak, vodja dolenske podružnice

Predstavitev dolenske podružnice Tačk pomagačk

Dolenska podružnica je vključena v Društvo že od samega začetka. Področje delovanja obsega celo Dolensko, Posavje in Belo krajino. Z delom je pričela Mojca Zupančič, ki je postala tudi takratna vodja podružnice. Dolga leta je bilo redno aktivnih 3-4 terapevtskih parov.

Začetki so bili vse prej kot enostavni. Sprva smo bili več ali manj prepuščeni sami sebi, svoji iznajdljivosti v iskanju ustanov ter predstavitev društva in pomena delovanja terapevtskega psa. Sama sem bila po izobraževanju leta 2010 dobesedno »vržena v vodo«. V veliko pomoč mi je bila Petra Mihalič, delovna terapevtka iz DSO Novo mesto, ki je opravila izobraževanje za strokovnega delavca. Člani podružnice smo se od nje veliko

naučili. Terapevtski pari smo v DSO Novo mesto opravili mnogo ur, ki so bile skrbno načrtovane kot terapije, aktivnosti ali druženje. Veliko število oskrbovancev si je želelo stik s kužkom in nismo jih želeli prikrajšati za to izkušnjo. Obiski so potekali tudi v VDC Novo mesto, CZBO IG, enota Novo mesto, knjižnici Mirana Jarca Novo mesto. Glas o pozitivnih učinkih branja v skupinah v knjižnici je hitro dosegel tudi osnovne šole in vrtce, iz katerih je kmalu prišlo povpraševanje po naših aktivnostih. Sodelovali smo tudi na javnih prireditvah, posebej v poletnem času v Novem mestu, redne obiske smo imeli v Termah Šmarješke toplice.

Dolensko podružnico vodim že dobro desetletje. Vsakega novega para se razveselim, vedno pa me žalostijo odhodi, ki so običajno vezani na zdravje ali izgubo kužka. Tudi sama sem se soočila z izgubo Glory, s katero sva bili usposobljene tudi za izvajanje programa R.E.A.D. Delo uspešno nadaljujem z Winnerjem. Že kar nekaj let sta aktivni Petra Bavdek Skube z Lono in Jerneja Rojc z Justy, ki sta tudi pridobili licenco za program R.E.A.D. Lani se nam je pridružil nov terapevtski par, Gordan Sladič z Lizo.

Trenutno sodelujemo z domovi starejših občanov Trebnje, Šmarjeta, Sevnica, Brežice, Krško, Metlika ter DUO Impoljca. Že sedem let redno obiskujemo BOŠ Šentvid pri Stični, kjer se otroci razveselijo obiska kužkov, k dodani vrednosti pa pripomreeta dve strokovni delavki. Jerneja Rojc z Justy izvaja program R.E.A.D. v knjižnici Trebnje ter njenih enotah Mirna, Mokronog, Šentrupert in Gaber. Naša vodnica Petra Bavdek Skube je šolnica, zato je prisotnost Lone v OŠ ter vrtcu Vavta

vas ter vrtcu kar samoumevna. Obenem je tam učna baza za bodoče terapevtske pare. Opravimo tudi veliko enkratnih obiskov po različnih ustanovah ter javnih prireditvah.

Veliko povpraševanj po delu terapevtskih parov prihaja iz Bele krajine. Zaradi oddaljenosti in pomanjkanja terapevtskih parov, le teh nismo mogli redno zagotavljati. V bližnji prihodnosti se bomo vrnil k njim, saj imamo letos prvič pripravnika Zorana iz Bele krajine.

V vsem desetletju smo bili deležni velike prepoznavnosti in posledično tudi zanimanja. Vsem nismo uspeli ugoditi, predvsem zaradi zelenih terminov v dopoldanskem času, ki jih zaradi lastnih delovnih obveznosti težko zagotavljamo. Zato se v dobrobit našim uporabnikom marsikdaj odrečemo tudi kakšnemu dnevno dopusta.

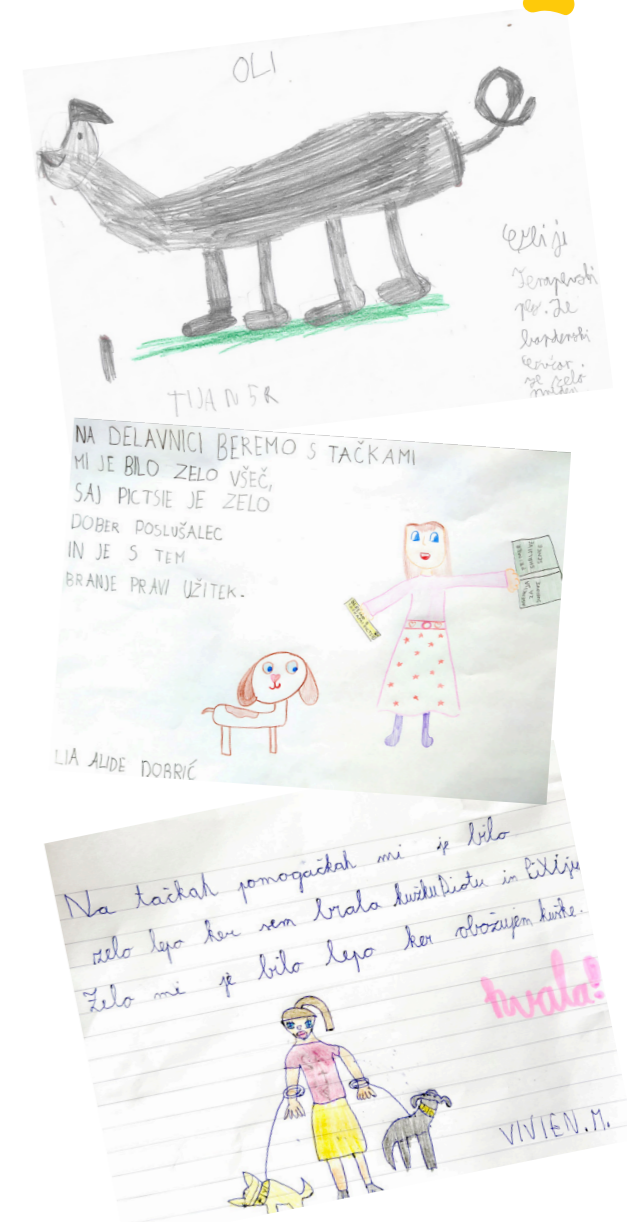
Dolenska podružnica ima trenutno tri mentorje, ki medsebojno usklajujemo potek šolanja pripravniških parov. Veseli nas, da je precej strokovnih delavcev ustanov opravilo izobraževanje v Društvu

Tačke pomagačke, saj to pripomore h kvalitetnejši izvedbi terapevtske ure.

Člani dolenske podružnice se redno udeležujemo izobraževanj v okviru Društva, večkrat si vzamemo tudi čas za druženje, kjer se pogovorimo o našem delu, obiskih, načrtih ... Po vsaki terapevtski uri, skupaj s strokovno delavko, analiziramo potek izvedbe terapevtske ure, vsak s svojega stališča. Posebej se posvetimo našim pripravniškim parom. V letošnjem letu smo se izjemno razveselili kar petih novih pripravniških parov, kar bo obogatilo našo podružnico in zagotovilo še več različnih obiskov.

Vtisi uporabnikov

Branka Hobič

Foto: osebni arhiv

Masaža terapevtskega psa

Vsaka masaža je prvenstveno terapevtsko sproščanje napetosti in tudi uma tako pri ljudeh kot tudi pri živalih. Je odlično poglobljanje vezi in sodelovanja med človekom in psom. Vrednost vsake masaže se zrcali prav z neposrednimi dotiki vodnika. Posamezne tehnike in namen

tu zaupanje psa v vodnika. Namen ne bo dosežen, če se pes do vodnika obnaša negotovo in mu ne zaupa. Zato je masaža odlična priložnost za poglobitev in vzpostavitev zaupanja med obema. Kot je zapisala Breda Kralj v knjigi Masaža psov: »Če psa masiramo, so to dotiki, ki v sebi ne nosijo sporočil ali ukazov.« Z masažo spreminjamo počutje in tudi obnašanje psa, saj lahko z njo dosežemo boljše vodljivost in osredotočenost na terapevtsko delo, ki ga pes opravlja.

TT dotik

Linda Tellington Jones je uvedla TT touch oziroma čarobne krogce pri vseh živalih, zlasti pa pri konjih in psih. S to metodo se koža psa premakne za en krog in še četrtno s pritiskom proti spodnjim tkivom ter pozitivno vpliva na mišice, živčni sistem in celice v telesu. Tako delovanje je znanstveno dokazano z različnimi testi. Krožni gibi, ki so pospremljeni tudi s čustvi vodnika, služijo kot priprava za izvajanje terapije ali kot zaključek terapije s psom.

Pa začnimo

Kot pri vzgoji in šolanju psa se moramo tudi pri masaži zavedati, da se izvaja po načelu postopnosti. Naj bo bolj kot mirna igra in ne preveč resno opravilo. V bistvu je to neke vrste ljubkovanje, ki je psu všeč. Dolžino masaže počasi povečujemo. Seveda pa je tudi pri masaži dobrodošlo, da pes obvlada zahteve: »Stoj, mir, prostor, počakaj.«

Masažo izvajamo na ravnih, udobnih

masaž se med seboj razlikujejo; ali želimo terapevtskega psa umiriti ali ga z novim zagonom pripraviti na boljše sodelovanje pri izvajanju terapij. Poleg vseh učinkov, ki ga ima masaža na psa (dobro počutje psa, pospešena presnova, izboljšanje cirkulacije krvi, sprostitvev napetosti, okrevanje po poškodbah, bolezni, ugotavljanje sprememb na telesu psa, vsakodnevna nega psa, tudi pri obisku veterinarja ...), pa je, po mojem mnenju, na prvem mes-

in čvrstih podlagah, lahko na mizi ali na udobnem, a ne premehkem ležišču na tleh. Tla naj ne bodo hladna ali preveč topla.

Ni potrebno, da je vodnik izmojstren v masažah. Pomembno je, da je tudi on v mirnem stanju uma, brez nervoze in hitrih gibov, sproščen in osredotočen na delo. Zelo ugaja, če vodnik in pes med masažo dihata skupaj, kar še poglobi vez med njima. Roke naj vodnik umije in dlani pred masažo tudi segreje.

Varnost

Vodnik mora med masažo vedno opazovati psa. Plahega psa ne gledamo v oči. Za dotike na glavi, le-to vedno podpremo z drugo roko, ki krogcev ne izvaja. Če je pes nemiren, nežno zatakemo palec za njegovo ovratnico. Psa opazujemo in stopnjo pritiska prilagodimo njegovim odzivom. Če se pes izmika in se nelagodno počuti pri izvajanju masaže, ga poskušamo nežno zadržati. Razlogi, da se pes negativno odziva, so lahko različni: morda je pritisk premočan, ima vodnik pretoge prste, zadržuje dih in ne diha skupaj z njim, izvaja krogce preblizu skupaj ali na preobčutljivem mestu. Če se pes negativno odzove na pritisk, potem pritisk krogcev zmanjšamo ali spremenimo tehniko.

Stopnje pritiska, ki jih izvajamo na po vršini telesa:

- **Najnežnejši dotiki** so pritiski, kot bi očesno veko rahlo božali; ta dotik uporabljamo na občutljivih mestih.
- **Srednja stopnja pritiska** je pritisk s konico prsta na svojo podlaket, ki naj bi pustil rahlo udrtino na koži in ga uporabljamo na nebolečih, manj občutljivih mestih.
- **Najmočnejša stopnja pritiska** je podvojena srednja stopnja pritiska in jo redko uporabljamo.

Celotna masaža izhaja iz osnovnega prijema in se lahko nadaljuje s skodelico, sestavljenim dotikom, tarantelo, z Noetovim pohodom, s cik-cak dotikom, z ušesnim dotikom, dotikom repa, glajenjem dlake. Vse je odvisno, kje so težave in kaj želimo doseči.

Viri:

Vilavivi.si (pasji energetski centri – pregleđ čaker)
 Tellington Jones, L. (2008). *Metoda TTeam za pse.*
 Kralj, B. *Masaža psov.*
 VBM Report CH, 2011.
www.feldenkrais.si

Pričakujoč in znanja željan pogled moje psičke Ami ter moje veselje do dela z ljudmi sta botrovala odločitvi, da jo prijavim na testiranje o primernosti za terapevtsko delo.

Na spletni strani društva Tačke pomagačke sem izpolnila vprašalnik in upala, da naju povabijo na preizkus primernosti. Ko sva v soboto, 27. 1. 2024, ob devetih prišli v prostore društva, je bilo čutiti vznemirjenje in pričakovanje novih kandidatov za terapevtski par. Uvodnemu nagovoru je sledilo testiranje, ki so ga izvedle predstavnice društva ter kinologinja. Ami je primerno reagirala na ponujene izzive, vendar pa zaradi njene živahnosti nisem mogla biti prepričana o uspešno prenehanem preizkusu. V nedeljo zvečer sem prejela sporočilo, da nama je uspelo. Srečna sem bila, da so v njej prepoznali potencial.

Sledilo je prvo izobraževanje, ki je bilo enkratno. Predavateljice so svoje vsebine predstavile strokovno, nazorno in z nami delile svoje izkušnje.

Društvu sem zelo hvaležna, da so mi omogočili spremljanje vsebine drugega izobraževanja prek video povezave, saj se ga iz zdravstvenih razlogov nisem mogla osebno udeležiti, ter da sem lahko praktični del opravila kasneje. Kinologinja Branka Hobič mi je dala dragocene nasvete, ki mi bodo pomagali pri vodenju in umirjanju psa.

Bojana, pripravnica

Aleksandra Sedeščič, skup. habilitator, VDC Nova Gorica

Foto: osebni arhiv

Priprava ustanove na obisk terapijskega para

V Varstveno delovnem centru Nova Gorica (v nadaljevanju VDC) poteka aktivno sodelovanje z društvom Tačke pomagačke že od leta 2017. V teh letih smo spletli pristne odnose, kar se kaže tudi v rednem in številčnem obisku, predvsem pa v zadovoljstvu in dobrem počutju uporabnikov, ki se udeležujejo aktivnosti s psom.

Ključ do dobrega in uspešnega sodelovanja je poleg ustrezne usposobljenosti strokovnega delavca tudi priprava celotne ustanove na sodelovanje. Potrebni je nekaj ključnih korakov, da zagotovimo strokovno obravnavo, varnost in dobro počutje vseh sodelujočih, torej uporabnika, terapijskega para in strokovnega delavca.

Pomembno je, da ustanova, ki se odloči, da bo med svoje dejavnosti vključila tudi aktivnosti z živalmi, izbere preverjeno in strokovno društvo. Sodelovanje s takim društvom zagotavlja, da so vodniki terapijskih psov ustrezno strokovno usposobljeni in imajo terapijski psi veljavno veterinarsko spričevalo.

Vodstvo ustanove z izbranim društvom sklene Dogovor o medsebojnem sodelovanju, v katerem se opredelijo medsebojne pravice in obveznosti.

Pred obiskom je dobro vse zaposlene obvestiti o prihajajočem obisku ter jim pojasniti namen in prednosti aktivnosti s psom. Poskrbeti moramo, da so vsi zaposleni (ne glede na delovno mesto) seznanjeni z osnovami interakcije s terapijskim psom in s pravili vedenja. Strokovni delavec mora biti seznanjen tudi z morebitnimi alergijami ali strahovih pri uporabnikih kot tudi pri zaposlenih.

Strokovni delavec se uskladi z vodnikom terapijskega psa in sodelavci v ustanovi

ter načrtuje obisk: določi datum, uro in trajanje obiska. Pridobi vsa potrebna soglasja in dovoljenja, v kolikor to predvidevajo interni pravilniki. Skupaj z vodnikom terapijskega psa pripravi načrt aktivnosti, v katerem opiše aktivnost, potrebno opremo in pripomočke.

Ob prvem obisku ustanove strokovni delavec poskrbi za sprejem terapijskega para, na kratko predstavi uporabnike, objekt, ključne zaposlene. Seznanjen ga s posebnostmi, ki bi lahko vplivale na zdravje in počutje vseh udeležencev.

Ustanova mora zagotoviti in pripraviti primeren prostor, kjer se bo izvajala aktivnost s terapijskim psom. Prostor naj bo čist, prezračen, urejen in brez motečih dejavnikov. Pomembno je, da je pros-

tor dovolj velik, da se vsi prisotni počutijo udobno. V prostoru naj bo zagotovljen prostor, kamor se lahko terapijski pes po potrebi odmakne. Strokovni delavec pripravi tudi vse potrebne pripomočke, kot so neдрseče podloge, pripomočki za delo ipd.

V VDC Nova Gorica uporabnik oz. zakoniti zastopnik izrazi željo po sodelovanju s terapijskim parom, nato se pripravi individualni načrt. Za srečanje se z uporabnikom individualno dogovorimo, zato je napovedano na mesečnem koledarju in na tedenskem načrtu.

Nekaj dni prej uporabnike obvestimo o prihajajočem obisku terapijskega psa. Pri tem uporabljamo različne metode komunikacije, kot so ustna obvestila, plakati ali pisna obvestila, ki jih pripravimo v lahkem branju in vključujejo slike terapijskega psa. Uporabnikom na njim razumljiv način pojasnimo, kako potekajo aktivnosti s psom in kako naj se obnašajo ob psu. Poudarimo pomembnost nežnega dotikanja, mirnega vedenja in spoštovanja prostora psa. Uporabljamo slike, posnetke ali knjige, ki prikazujejo terapijske pse med dejavnostmi. To pomaga uporabnikom razumeti, kaj lahko pričakujejo od srečanja s terapijskim parom.

Po potrebi pripravimo tudi dejavnosti za tiste, ki se želijo udeležiti obiska terapijskega psa le kot opazovalci in na kontakt s psom še niso pripravljani.

Strokovni delavec v ustanovi je dolžan skrbeti za pravočasno pošiljanje potrdila o opravljenih urah na društvo in hranjenje dokumentov, kot so npr. veterinarska spričevala. Vodi tudi evidenco o obisku in zabeleži morebitne pomembne interakcije ali povratne informacije udeležencev. Po obisku je smiselno zbrati povratne informacije od uporabnikov in vodnika psa. To nam pomaga oceniti aktivnost ter načrtovati morebitne izboljšave prihodnjih obiskov.

Z nekaterimi uporabniki lahko opravi-

mo individualne pogovore, da ocenimo njihove občutke in pričakovanja glede obiska terapijskega psa, z drugimi lahko rešimo vprašalnik, nekateri se lahko izrazijo drugače, npr. z risbo.

Priprava ustanove ter samih uporabnikov varstveno delovnega centra na obisk terapijskega para zahteva skrbno načrtovanje in prilagajanje potrebam posameznikov. Pri delu naj nas vodi ključno načelo: Vedno moramo poskrbeti za varnost in dobro počutje vseh udeležencev, tako bo vzdušje prijetno, razveseljujoče in nepozabno tako za uporabnike kot tudi za terapijski par.

Viri in literatura:

Bidoli, V. (2018). *Priprava psa in okolja na terapijsko delo, Pes terapevt kot odličen pomočnik. Izobraževanje za strokovne delavce, Ljubljana.*

Lind, N. (2009). *Animal Assisted Therapy – Activities to motivate and inspire. PYOW Publishing, Lombard.*

Premate Prelc, D. (2024). *Predstavitve društva Tačke pomagačke, Terapevti psi v WWW. Izobraževanje društva Tačke pomagačke, Ljubljana.*

Trampuš, M. (2020). *Tačke na delu. Založba Narava, Kranj.*

Sem 21-letna študentka specialne in rehabilitacijske pedagogike, ki z velikim veseljem dela z ljudmi in otroki, hkrati pa neizmerno uživam v druženju s svojo psičko Freijo. Že nekaj časa sem razmišljala, kako bi lahko združila svoje interese z delom. Takrat sem odkrila Tačke Pomagačke. Najprej me je bilo strah, ali nama bo s Freijo uspelo opraviti sprejemni izpit. A sem takoj, ko sem vstopila v prostor, dobila od ljudi, ki so naju sprejeli, dober občutek. Vedno so mi vsi v društvu na voljo za vprašanja, uživam v delu na terenu in v pripravah. Rada se zgledujem po drugih in njihovih metodah dela. Komaj čakam na nove izkušnje! Zelo sem hvaležna, da sem se pridružila tej organizaciji, kjer sem spoznala izjemne in srčne ljudi. Hvala, Tačke!

Zala, pripravnica

Moje prvo pripravništvo pred več desetletji je imelo preprost koncept: »Imaš diplomo – najdi se.«

V društvu Tačke pomagačke pa sem dejansko dobil mentorico, skupaj sva opravila uvodne ure, dobil sem odgovore na vprašanja in vsa potrebna navodila za uvajanje. To, da društvo sestavljajo ljudje, ki delajo prostovoljno, ki svoje delo opravijo z veseljem ter v tako velikem obsegu, me je več kot prijetno presenetilo. Pripravništvo je osnovano na pripravah, pisnih programih dela, pisnih poročilih in usklajevanju terminov, kar zahteva veliko časa. V svojem delovnem okolju sem navajen povsem drugačnega sistema dela, zato je pripravništvo pri Tačkah pomagačkah zame prava osvežitev, saj pripravnika postopno uvede v zahtevno delo.

Usposabljanje strokovnjakov za delo z ljudmi v različnih stiskah mora biti poglobljeno in sistematično, da pripravnik pridobi izkušnje, ki so pogoj za doseganje ciljev na dolgi rok. Marsikaj se namreč spremeni, ko med uporabniki dejansko prvič vidiš solze in smeh in ko vidiš srčne sodelavce različnih institucij, ki se trudijo, zato je usposabljanje človeka in postopno prilagajanje psa na delo nujno.

Čestitam strokovni ekipi društva, ki je postavila pripravniški sistem, ki ohranja in neguje pripravništvo kot podlago za dolgoročno delo.

Bojan, pripravnik

V spomin

ANDY-JU V SLOVO

Dragi Andy!
za teboj ostaja velika praznina, hkrati pa tudi veliko lepih spominov.
Ko si prišel, si bil mala kosmata kepica in vsi smo te bili zelo veseli. Počasi si postal del našega vsakdana. Ti si rasel in s teboj tudi tvoje vragolije, s katerimi si nas velikokrat nasmejal. Hkrati pa si nas učil, da se v življenju ne splača komplicirati, pač pa vsak trenutek užiti s polno žlico.
Ko si končno dozorel in postal bolj resen, si postal Tačka pomagačka. Vesel si bil, ko sva obiskovala otroke v CIRIUS-u v Vipavi, starostnike v Pristanu, varovance VDC Vipava, priložnostno vrtce in šole v okolici in na koncu knjižnici v Vipavi in Ajdovščini.
Obiski so bili dragocen zaklad za oba, saj sva veliko več dobila, kot dala.
Proti koncu tvojega življenja sem vedela, da ti zdravje ne služi najbolje, zato sva prilagodila aktivnosti, da ni bilo prenaporno. Ti pa si požrtvovalno delal skoraj do zadnjega dne.
Žal je nastopil trenutek slovesa. Andy, mirno počivaj onkraj mavrice.

Lucija Batič

KAVALIR BACH

Ko bo prešla žalost zaradi izgube, bodo za vedno ostali spomini in hvaležnost.
Hvaležnost, da sva hodila skupno pot.
Hvaležnost, da si mi omogočil številne nove dejavnosti in spoznati mnoge nove prijatelje.
Hvaležnost, da si s svojim mehkim, živahnim pogledom in mahajočim repkom razveseljeval toliko ljudi, od najbližjih do slučajnih mimoidočih.
Hvaležnost za vse skupne sprehode, izlete, počitnice, ki si nam jih popestril svojo prisotnostjo.
Hvaležnost, da sem s tabo lahko delala pri Tačkah, kar nama je obema obogatilo življenje.
Hvaležnost za ...
Hvaležnost, da si bil z mano dvanajst prelepih let.

Bach, kavalir po srcu!

Anica Flat

ZA KUBO

Kuba. Kakšno srečo sem imela, da si me poiskala za svojo vodnico. Skoraj petnajst let si bila naša. Bila si poseben pes. Zame, za nas v družini in za vse, ki si jih srečala in s katerimi sva preživeli številne ure kot terapevtski par. Ljudje so te prepoznali po imenu. Tudi tisti s težavami s spominom. Kako se imenuje kuža? Fidel? Castro? Ah, seveda, Kuba je njeno ime!
Bila si prva Tačka v Obalno kraški podružnici in dobrih dvanajst let sva obiskovali starostnike v domovih upokojencev, fante in dekleta v varstveno delovnih centrih, učencem si pomagala pri branju, razveseljevala si otroke s svojo umirjeno pojavo in številnimi trikci. Bila si pes z velikim srcem. Naučila si nas, kako biti dober, potrpežljiv, uvideven, ponižen...
Skupaj sva potovali, prehodili kar nekaj hribov, poleti plavali dolgo in daleč na odprto morje. Ko so te, na globokem, začudeni plavalci presenečeno pogledali, sem jim pojasnila – veste, to ni navaden pes, to je morski pes...
Vem, da ne more biti drugače in z razumom sprejemam tvoje slovo. Hvaležna sem ti za bogato in polno življenje, ki sva ga preživeli skupaj. Ostajaš v mojem srcu, tukaj, z nami, pod oljko, kjer sta tudi Grin in Wapi.

Silva Ferletič

Ljubezniva
Očarljiva
Radovedna
Absolutno Tačka

Takšna je bila naša Lora, neizmerna dobrotu v velikem telesu. Imela je velik čut za vse ljudi. Enako rada je imela otroke in odrasle, dobro se je počutila v vrtcih, pri šolarjih, v domovih za starejše, pri uporabnikih v posebnih socialnih zavodih. Kljub svoji velikosti je bila nežna, tiha in vesela vsakega dotika. Bila je potrpežljiva, vdana in z velikim veseljem je opravljala svoje poslanstvo.
Najbolj pa je razveseljevala nas, domače, ki smo jo imeli neizmerno radi. Hvala ti, Lora, da sem zaradi tebe spoznala, kako čudovito je biti Tačka pomagačka.

Barbara Simčič

Znanstvena literatura na temo terapije s pomočjo psov

Bachi, K. in Parish-Plass, N. (2017). Animal-assisted psychotherapy: A unique relational therapy for children and adolescents. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 22(1), 3-8.

Balluerka, N., Muela, A., Amiano, N. in Caldentey, M. A. (2014). Influence of animal-assisted therapy (AAT) on the attachment representations of youth in residential care. *Children and Youth Services Review*, 42, 103-109.

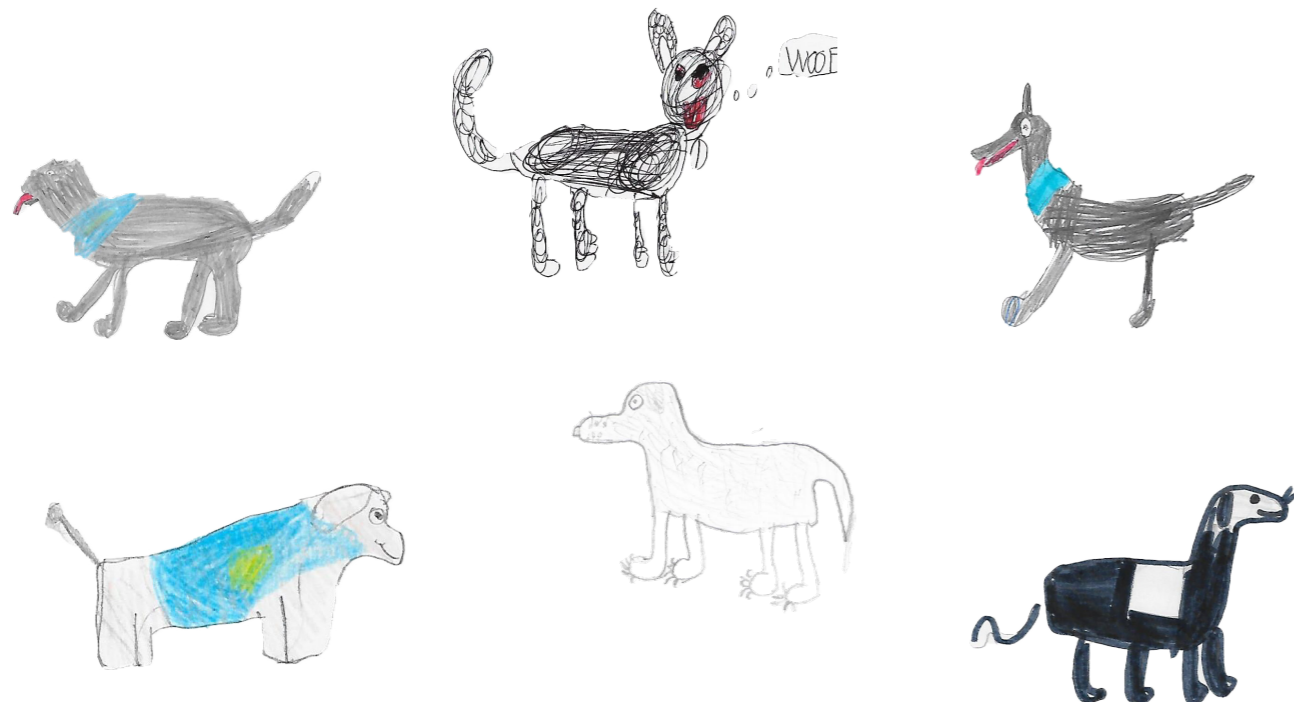
Beetz, A., Kotrschal, K., Turner, D. C., Hediger, K., Uvnäs-Moberg, K. in Julius, H. (2011). The effect of a real dog, toy dog and friendly person on insecurely attached children during a stressful task: An exploratory study. *Anthrozoös*, 24(4), 349-368.

Boyer, V. E. in Mundschenk, N. A. (2014). Using animal-assisted therapy to facilitate social communication: A pilot study. *Canadian Journal of Speech-Language Pathology & Audiology*, 38(1), 26-38.

Geist, T. S. (2011). Conceptual framework for animal assisted therapy. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 28, 243-256.

Mensink, M. M. (2013). *What do Therapists Think is the Uniqueness of Animal Assisted Therapy that Engages Children?* [Magistrsko delo]. University of St. Thomas, Minnesota.

Parish-Plass, N. (2008). Animal-assisted therapy with children suffering from insecure attachment due to abuse and neglect: A method to lower the risk of intergenerational transmission of abuse?. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 13(1), 7-30.

Parish-Plass, N. (2021). Animal-assisted psychotherapy for developmental trauma through the lens of interpersonal neurobiology of trauma: Creating connection with self and others. *Journal of Psychotherapy Integration*, 31(3), 302-325.

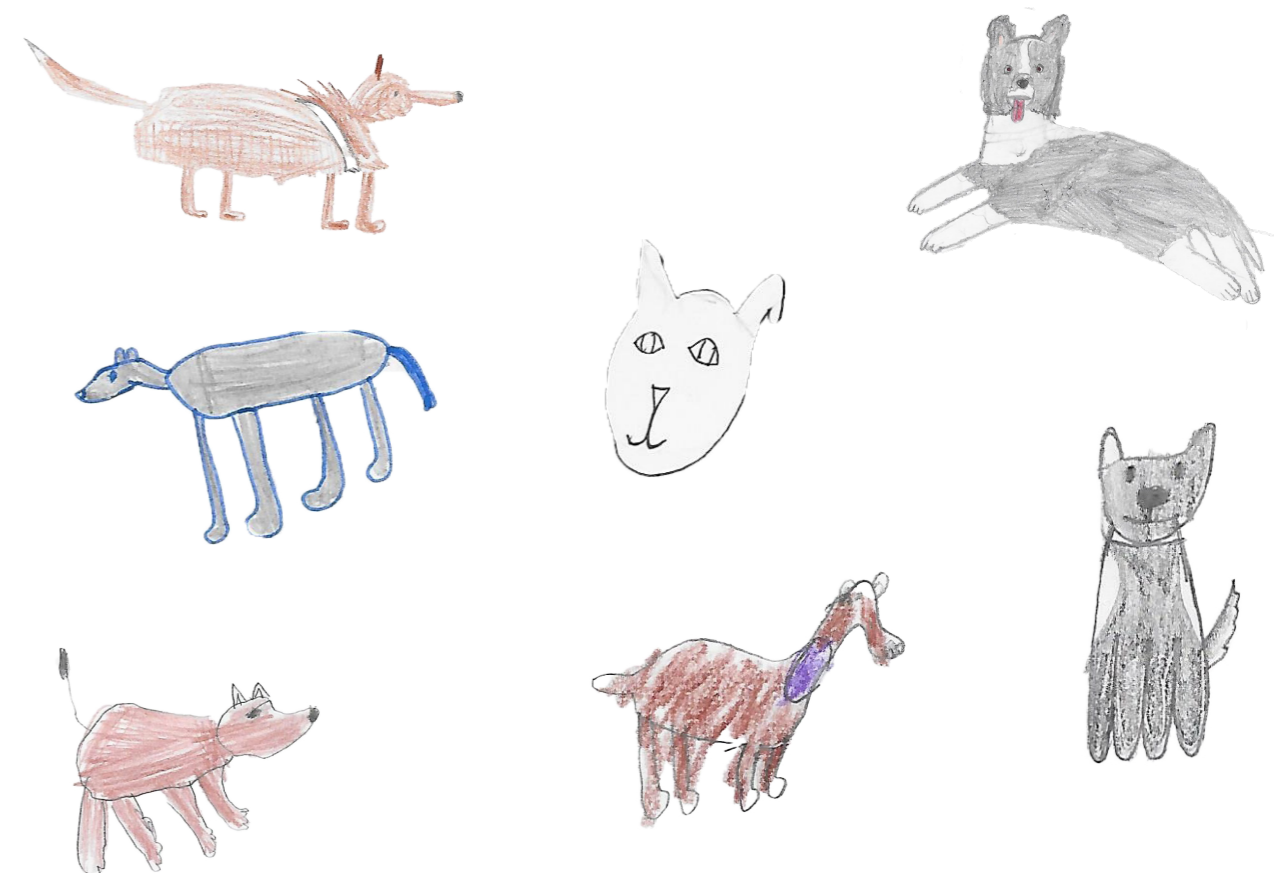
Rehn, A. K., Caruso, V. R. in Kumar, S. (2023). The effectiveness of animal-assisted therapy for children and adolescents with autism spectrum disorder: A systematic review. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 50, 101719.

Stefanini, M. C., Martino, A., Bacci, B. in Tani, F. (2016). The effect of animal-assisted therapy on emotional and behavioral symptoms in children and adolescents hospitalized for acute mental disorders. *European Journal of Integrative Medicine*, 8(2), 81-88.

Tahan, M., Saleem, T., Sadeghifar, A. in Ahangri, E. (2022). Assessing the effectiveness of animal-assisted therapy on alleviation of anxiety in pre-school children: A randomized controlled trial. *Contemporary Clinical Trials Communications*, 28, 100947.

Trivedi, L. in Perl, J. (1995). Animal facilitated counseling in the elementary school: A literature review and practical considerations. *Elementary School Guidance & Counseling*, 29(3), 223-234.

VanFleet, R. in Faa-Thompson, T. (2010). The case for using animal assisted play therapy. *British Journal of Play Therapy*, 6, 4-18.

Seznam veterinarskih ambulant in centrov, ki terapevtskim psom omogočajo redne obdobjne brezplačne veterinarske preglede:

Ljubljanska regija:

- Prva – K Klinika za male živali d.o.o., Gorkičeva 6, 1000 Ljubljana
- Veterinarski inženiring d.o.o., Veterina Nabergoj in mag. Peter Levstek, dr. vet. med.; Devinska 2 D, Ljubljana, kontakt za prijave: 041 63 16 16.

Notranjska regija:

- Veterinarski center, Mateja Plevnik s.p., Tovarniška cesta 10, 1370 Logatec

Severovzhodna regija:

- Veterinarstvo Eisner, Osojnikova ul. 10, 2000 Maribor
- Šaleška veterina d.o.o., Cesta talcev 35, 3320 Velenje, tel 03 8911 146
- Veterinarski inženiring d.o.o., Veterina Nabergoj, Dolga ulica 30, 9226 Moravske Toplice

Gorenjska regija:

- Vet Klinika Lesce d.o.o., Alpska cesta 49, 4248 Lesce
- Capriola veterinarstvo, d. o. o., Zapuže 3a, 4275 Begunje na Gorenjskem

Novogoriška regija:

- Veterinarska ambulanta Vipava Ivan Princes s.p., Gradiška c. 10, 5271 Vipava
- Veterina Gorica d.o.o., Pri hrastu 18, 5000 Nova Gorica
- LOVETERina, Ozana Leban s.p., Prvačina 48, 5297 Prvačina
- Obuti Taček, Veterinarska ambulanta Miren, Jana Zavrtanik s.p., Miren 13, 5291 Miren-Kostanjevica
- Veterinarska ambulanta Tolmin, Trg tigrovcev 1, 5220 Tolmin

Obalnokraška regija:

- Ambulanta za male živali LARA, Lara Kralj, Trgovska ulica 4, 6310 Izola
- Vetris veterinarska ambulanta d.o.o., Ulica IV. armije 19, 6250 Ilirska Bistrica
- Veterinarski center Elbivet d.o.o., Manžan 73, 6000 Koper
- Veterinarska postaja Postojna, d. o. o. , Gregorčičev drevored 21, 6230 Postojna
- Veterinarska ambulanta Izola - Dobrava 1c, 6310 Izola

Dolenjska regija:

- Veterina Novo mesto d.o.o., Šmarješka cesta 2, 8000 Novo mesto
- A + vet veterinarska ambulanta d.o.o., Markljeva ul. 2A, 8000 Novo mesto
- Veterinarska postaja Sevnica, Cesta na Grad 14A, 8290 Sevnica
- KikiRiki veterinarska ambulanta d.o.o., Cesta oktobrskih žrtev 2B, 8310 Šentjernej

Društvo in vodniki terapevtskih psov se iskreno zahvaljujemo za njihove brezplačne storitve!

- *Thoolen*
- *Foundation*
- *Vaduz*

Zahvala za Sledi

Slovensko društvo za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagačke se iskreno zahvaljuje sponzorjem in donatorjem, ki nam pomagajo ustvarjati lepši dan otrokom, starostnikom in drugim ranljivim skupinam in posameznikom.

Prav posebej smo hvaležni farmacevtski družbi Lek, Zavarovalnici Triglav, podjetju Arctur in fundaciji Thoolen Foundation Vaduz.

Nadvse smo hvaležni fotografinji Maji Lesar – ML. Photography, ki se nesebično angažira pri fotografiranju naših terapevtskih kužkov.

Zahvala vsem posameznikom, ki nam namenijo del dohodnine!

Zahvala vsem vpletenim v soustvarjanje revije Sledi in koledarja!

Zahvala vsem terapevtskim parom našega društva, še prav posebej tistim, ki opravijo nešteto ostalih ur – poleg terapevtskih – za nemoteno delovanje društvenega ustroja.

Namenite nam del dohodnine:

Ime oz. naziv upravičenca	Davčna številka	Odstotek (%)
Slovensko društvo za terapije s pomočjo psov Tačke Pomagačke	8 2 9 3 9 8 9 6	1

Hvala!

**Kreativne
spletne
rešitve.**

ARCTUR

www.arctur.si info@arctur.si 05 302 90 70

**Vaše tačke
si zaslužijo
največ.**

Veliko zavarovanje
za male živali.

triglav

Vse bo v redu.
triglav.si

**Premikamo meje
za bolnike.**

Smo Sandoz,
vodilno farmacevtsko
podjetje v svetu za generična
in podobna biološka zdravila.
In smo Lek, pionirji farmacevtske
industrije v Sloveniji.

Naša strast so odličnost in vrhunska kakovost zdravil.
Navdušujejo nas biotehnološki postopki za razvoj in
proizvodnjo podobnih bioloških zdravil ter najvišji
standardi farmacevtske proizvodnje.

SANDOZ

Lek farmacevtska družba d. d.
Verovškova ulica 57
1526 Ljubljana, Slovenija
www.lek.si

